БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 66 (11052) | 1966 оной мартын 20, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ЗЭЛЭ

...СС-эй XXIII съездын хүндэ...э дэлгэрһэн социалис мүры...эй, ниитын ажалай болон по...ескэ дэбжэлтын дали дээрэ ...ай жэлнай түрүүшынгээ зэлэ ...

...бан жэлэй эхин һүртэ дурас...ай. Промышленна предприя...уд, колхоз, совхозууд шэнэ ...н байдалда хүдэлмэрилжэ ... КПСС-эй Центральна Ко...эй мартын болон сентяб...н Пленумүүдэй зохёоһон ажа...хубилалта бэелүүлэгдэнэ. Ту...лгын шэнэ журам, үйлэдбэ...экономическа урмашуулгын ...э арганууд бэелүүлэгдэжэ за... Үйлэдбэри хүтэлбэрилгын ...кратическа үндэһэ һуурииуу... бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ ...тэ хүтэлбэрине бүхэжүүлхэ, ...м ухаан үйлэдбэри хоёрые ...үүлэн эрхилхэ—парти болон ... правительствын мүнөө бэе...эжэ байһан экономическа хэм...ябуулгануудай удхань иимэ. ...лэй жэлнүүдтэ партиин зо...он, экономикэ байгуулгын ба ...лбэрилгын арганууд саашадаа улам ехээр хүгжөөхэ ёһотой», ...жэ КПСС-эй XXIII съездын ...ективэнүүдэй проект соо тэм...дэнэ.

1966—1970 онуудта арадай ...ые хүгжөөхэ түсэбэй хараа...ые бүгэдэ арадай зүбшэн хэл...байхада, эдэ хэмжээ ябуул...удай тон саг соогоо бэелүүлэг...байһаниинь үшөө дахин би... эли болоно. Эдэ хэмжээ...бүхы ажалшадай—хүдэлмэ...эд болон колхозниигуудай, нар...советскэ болон ажахын хү...рилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл ...дахажа үгөө. Тэдэнэй гол ан...ынь, эгээ ехэ оролдолгонь ... шэнэ табан жэлэй эхин ... хурдан темп абаха, үйлэд...е һайжаруулха зохид арга ...ые дүүрэн хэрэглэхэ, шэнэ ...р ажаллажа һураха гэһэн ...онуудта бүрин хандуулаг...

...ыдынгоо социалис уялгануу...дүүргэһэн тухайгаа съездын ... тээхи мүрысөө үүсхэгшэд—...огой малшад болон механи...нуул бүгэдэндөө мэдүүлээ.

Эдэнэр гүрэндэ мяха, һү худалдаха кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргээ, трактор заһабарилгаяа дууһаа. Тэдэнэй удаа дагаад олон колхоз, совхозууд, аймагууд үгэдөө хүрэжэ байна. Тиигэжэ республикамнай мяха, үндэгэ худалдаха гурба һарынгаа түсэб дүүргээд, һү тушаалгаяа дүтэлүүлжэ ябана.

Съездын хүндэлэлдэ үгэһэн үгэдөө хүрэхын тула барилгашад ехэ эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Съездын нээгдэтэр тэдэнэр Улаан-Үдын шэлэй заводой шэл үтаһа гаргадаг цех, городой һүнэй заводой холодильник, Кабанскын һүнэй завод, республикын типографи гэхэ мэтын предприятинуудые барижа дүүргэхэнь. Союзно-республиканска предприятинуудаар гол фонднуудые ашаглалгада оруулха түсэбөө барилгашад 163 процентээр дүүргээ.

Түрүү промышленна предприятинуудшай шэнэ ёһоор ажаллаха гэжэ эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Зэдын вольфрам молибденэй комбинадай, «Электромашина» заводой, харин сэмбын фабрикын болон бусад предприятинуудай коллективүүд үйлэдбэреэ үдэр бүри һайжаруулхын, продукциингаа шанар дээшэлүүлхын, үниень хямдаруулхын түлөө тэмсэхэтэеэ хамта шэнээр ажаллаха гурим(а) орохо ябадалаа улам дүтэлүүлнэ.

Табан жэлэй түрүүшын жэлэй зэлэнь һайн. Гэбэшье бүхы энэ үе соо бэелүүлэгдэхэ ушартай ажахын хубилалтые гансата бэлэдхэлгүйгөөр хэжэрхихэ аргагүй. Энэ хадаа тон орёо, бэрхэ зорилго. Предприяти бүхэниие ашаг олзотойгоор, һайнаар хүдэлдэг болгохын тула, мүн хүдөө ажахын продукцинуудые элбэгээр лаб абадаг болохын тула түсэбэй ёһоор хараалагдаһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, ажахы эрхилхэ арганууддаа холодоо нарижуулха, арад олониитын эдэбхи үүргые улам үргэхэ шухала.

Жэлэй түрүүшын хоёр һарын дүнгүүдые хараад үзэхэдэ, хэхэ юумэн үйгаргүй ехэ байна даа. Табан жэлэй түрүүшын зэлэ дээрэ предприяти, колхоз, совхозууд адли бэшэ һууритай ябана, гээгдэгшэд, хожомдогшод олон. Урдань найхидаал адляар модоной, нютагай промышленностиин, барилгын индустриин олон предприятинууд гүрэнэй түсэб дүүргэхэ талаар гээгдэлтэй. Барилгын шанар олон ушарта муу, зарим предприятинуудай гаргаһан продукцинь шанараараа гологдоно. Баһа материальна болон моральна урмашуулганууды хүсэдөөр хэрэглэжэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын орондо, һарын дүүрэхэ хирээр унаһан малгайгаа абангүй шахардажа орохо ябадал үзэгдэһөөр.

Хүдөө ажахыда ерээдүйн үргасын, ондоогоор хэлэхэдэ, тарян ажалай болон мал ажалай жэлэй хэрэгэй асуудал шиидхэгдэхэ үе ябана. Энээнһээ шухала хэрэг мүнөө колхоз, совхозуудта үгы шахуу гэхээр. Хэды тиимэ байбашье һаань, хабарай тарилгада бэлэдхэл ехэшэг дутуунуудтай ябажа байна. Үрэһээ сэбэрлэжэ, зөөжэ дүүргээгүй, трактор, сеялкэ, плугуудаа заһабарилжа дууһаагүй ажахынууд хаа хаапагүй бии байна. Эдэ шухалын шухала хүдэлмэри малай үбэлжэлгын эгээ харюусалгатай үетэй үрдилсэжэ байһаниинь хэндэшье элитэ бэзэ. Тиихэдэ малай тэжээл дууһажа, үбһэ һолоомынгоо хашаа хорёс хаажашье байһан ушарнууд бии бшуу даа. Иимэ хүндэ байдалай хаа-яа тохёолдожошье байһан мүртэнь, табан жэлэй эхинэй амжалта шиидхэхэ хабарай тарилгын асуудалнуудые яабашье хойно орхижо болохогүй.

Мүнөө жэлдэ хүдөө ажахын продукци абалгые нилээд ехэ болгохоор дүүрэн арга бии байхаар янзатай. Олонхи колхоз, совхозуудта түл абалга жэгдэ һайнаар, эмхитэйгээр үнгэржэ байна, һү һаали нёдондонойхидо орходоо яһала бараг. Тэдэ табан жэлэй түрүүшын алхамай энэ һайн эхиие саашадань бэхижүүлэн арьбадхахын тула колхоз, совхоз бүхэн энэ жэлдэ үндэр ургаса абаха, малдаа дүүрэн тэжээл бэлэдхэхэ ёһотой. Иимэ түла ажахын хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд хадаа малай үбэлжэлгын хэрэгые заахашье һуларуулангүйгөөр, хабарай тарилгада бэлэдхэлгые тон эршэтэйгээр ябуулха ушартай болоно.

Табан жэлэй түрүүшын жэл удаха ехэтэй. КПСС-эй XXIII съезд болохоёо байна. Энэ хадаа манай партиин, арадай ажабайдалда мартагдашагүй үйлэ хэрэг. Удаа дараалан СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта болохо. Тиигэжэ социалис мүрысөөнэй долгин улам саашадаа халин билтарха. Партийна организаци, КПСС-эй райком бүхэн хадаа ажалша ниитын эдэбхи үүсхэлые толгойлон абажа, колхоз, совхоз, предприяти бүгэдэнэй табан жэлэй зэлэ дээрэ урматайгаар үрдилдэн урилдахыень хангаха уялгатай.

КПСС-эй XXIII съездые угтуулан

Мүнөө жэлдэ Улаан-Үдын шубуунай фабрика 3 миллион 600 мянган үндэгэ гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Тэрэнээ дүүргэхын тулада эндэхид ехэ оролдолго гаргана. Үнгэрһэн январь, февраль һарануудта түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тахяашан Зинаида Климушкина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЭЛБЭГЭЭР ХУДАЛДАНА

ТҮНХЭН. Съездын урда тээхи социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон «Восточные Саяны» колхозойхид малайнгаа үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, мяха, һү үндэгэ элбэгээр үйлэдбэрилэн, гүрэндөөшье ехээр худалдана.

Жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэбэй ёһоор гүрэндөө 1600 центнер һү худалдаха аад, мартын 12-ой үдэр хамта 1615 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулба. КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ, колхозой һаалишад, малшад кварталай дүүрэтэр түсэбһөө гадуур үшөө 570 центнер һү гүрэндөө худалдаха уялга абанхай. Колхоз соогоо Галбайн һаалиин фермэ (даагшань зоотехник К. Сыдеев) мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Үнеэдэйнгээ харууһа, тэжээлые тон зүбөөр, зоотехникын заабаряар эмхидхэжэ, түрүү һаалишад Гарма Сыренова, Дари Улогшёнова, Цыбик Сымбелов болон бусад һү ехээр һаана. Мүн Таһархайн фермынхид баһал һайн үрэ дүн туйлана.

Гадна колхоз гүрэндэ мяха худалдаха кварталайнгаа түсэб бүри февраль һарада дүүргээд, мүнөө баһа үндэгэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Гүрэндөө 30 мянган үндэгэнэй орондо 42,6 мянган үндэгэ бэлэдхэлэй пунктда оруулаад, түсэбһөө гадуур худалдажа үргэлжэлһөөр.

Б. МАШКИНОВ.

БАЯРТА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

«Искра» колхозой гэшүүд бүри мартын 8-да һү гүрэндэ худалдаха кварталайнгаа түсэб дүүргэһэнээ элидхээ. Тэдэнэр съездын нээгдэтэр түсэбһөө гадуур 370 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулхаар шиидээ. Мүн энэ колхоз гүрэндэ үндэгэ худалдаха гурба һарынгаа түсэб 126 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 31 мянган үндэгэ тушааха шэнэ уялга абанхай.

Һаяхан «Коммунизм» колхозойхидой мал ажалай бүхы продуктнуудые гүрэндэ тушааха кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэһэн тухай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Н. Тютрин, партбюрогой секретарь И. Шолохов гэгшэд мэдээсэһэн байна. Мартын 15-най байдалаар энэ колхоз һү худалдаха түсэбөө 36 центнерээр, үндэгэ—140 мянгаар үлүүлбэ. Мяха худалдаха түсэб баһал дүүргэгдэнхэй.

Абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ олон һаалишад, малшад, шубуушад габьяатай. Һаалишан Мария Барышникова 2 һара 10 хоногто үнеэн бүриһөө 389 килограмм һү һаагаа. Мүн Надежда Оленникова, Степанида Федорова, Нина Беликова гэгшэд үнеэн бүриһөө энэ үедэ 430 гаран килограмм һү һааһан байна.

Ахалагша шубуушан Харитиния Калистратовна Калашниковагай даадаг фермын коллектив энэ жэлэй үнгэрһэн үедэ 280 мянган үндэгэ худалдаа гэхэ гү, али тахяа бүриһөө 28 үндэгэ тушааһан болоно.

Эдэнэрэй һүүлээр «Знамя Ленина» колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Л. ГОМБОЕВ.

Мухар-Шэбэр.

ЗАГАҺАШАДАЙ БЭЛЭГ

Уринай унажа, үдэрэй жинхэ бүри Яруунын загаһашад улам эршэмтэйгээр ажаллажа, үбэлэй хаһада загаһа бариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхые шармайдаг. Үдэртөө хоёр дахин губшахын зорилгоор улам зузаан,—1,5 метр болоһон мүльһые хиижэ, нуурай гүнһөө мүнөө загаһа бариха гэшэ тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ. Эгээл энэ харюусалгатай үедэ Яруунын загаһанай заводой бригаданууд түрэл партиингаа XXIII съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтахын түлөө ехэ үүсхэл гаргажа хүдэлнэд.

Степан Уваровай бригадын загаһашад социалис мүрысөөнэй зэргэдэ үбэлдөө дундуур сохилдодог байгаа һаа, һүүлэй үедэ бүгэдэниие ахижа ябана. Февралиин һүүл багаар нүхэр Уваровай бригада нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб 58 процентээр үлүүлэн дүүргээ.

— Хоёрдохи кварталай түсэб партиин съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ—шэнэ социалис уялга абаабди,—гэжэ бригадир Степан Уваров мэдүүлнэ.

— Бидэ хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байхабди,—гэжэ бригадын гэшүүд Григорий Байбородин, Василий Белоусов, Юрий Беляков, Александр Сикорский, Елена Белобородова гэгшэд бэедээ найдамтайгаар бригадирайнгаа үгэ халуунаар дэмжэжэ байгаа һэн.

Гансашье нүхэр Уваровай бэшэ, мүн бусад загаһанай бригаданууд съездын урдахи ажалай вахтада эдэбхитэйгээр жагсажа, кварталай түсэб заводоороо дүүргэхэ гэһэн зорилготой. Энэнь сохом бэелүүлэгдэхэ байха.

В. БАЙБОРОДИН.

Модо урадхуулгада эртээнһээ бэлэдхэхэ

ДЭЭРЭЭ ОРТОХОЁО ХҮЛЕЭХЭГҮЙ

Энэ жэлдэ модо урадхуулгашад урда бүри ехэ, орёошье зорилго табилданхай. Үдэ голой эхин ...ар, Тужинка нютаг шадар, ... урадхуулга нёдондонойхи... сасуулхада, хоёр дахин ехэ ... юм. Худан, Хүрбэ, Анаа голнуудаар мүн лэ ехэ модон урадхагдаха.

1966 ондо 1230 мянган кубо... модо уһаар урадхуулхаар ...алагдана. Энэнь нёдондо жэ...һээ 100 мянган кубометрээр ... юм. Табан жэлэй түрүүшын ... даабари һаадгүйгөөр дүүргэ... тула хэрэгтэй бэлэдхэл хэхэ ...иинь мэдээжэ. Голнуудай ... шадар шулуугаар, хатаһан ...бэ, мүшэрөөр дааамба бари...дротехническэ түсхай ту...гэ табиха шухала. Урада...гдажа байһан модоор хүүргэ ...гүйн, мүн хэрэгтэй газар...ргэдэһэн модо нэгэ газар...суглуулхын тула бонууд ба...а ёһотой. Трактор, автома... катернуудаа заһабарилха, ...ческэ материалаа өртөөнһөө ...хэ хэрэгтэй. Эдэ бүхы хү...ри модо урадхуулгын эхил...холо урид хэгдэжэ дүүргэг... ёһотой. Тиигээгүй һаа абир... модо урадхуулгын эхилэ... хамта сүлөө гарахагүй байха

...ын модо урадхуулгын конто... хүдэлмэрилэгшэд зунай сагта ...гөөр ажаллаха бэлэдхэл ... хойшо хэжэ эхиланхэй. ...дай мүльһөөр хушагдаха... хамта иимэ бэлэдхэл хэгдэв. ... үедэ 2,5 мянган погонно ... дамба, 11,4 мянган погон... гэшүүһэн халхабша, ... мянган погонно метр бон ...даа.

...ан дамба, халхабша бари...бэхижүүлхын тула түсхай ...ют хэрэгтэй болодог. Тэд ... конторо транспортаар хан... байха юм. Худанай, ...н, Хориин, Хандагатайн, ...н леспромхозууд модо урад...ын конторые хэрэгтэй тран...р мүнөө хүрэтэр хангана... «Забайкаллес» комбинадай ...рилэгшэдэй заабари дүүр... Энэ ушарһаа модо урад... сагай эрэхэдэ дээрээ ор... болохо магад.

..., Улаан-Үдын рейд... Дунда-Үдын, Дээдэ-Үдын ...нууд модо урадхуулгада эр... һайнаар бэлдэһэн байна. ... дамба, халхабша бариха, ...эдай эрье модо шулууһаа ... хүдэлмэри эндэ түлэг ...

Хура бороогоор хомор, голнуудай уһаар бага жэлнүүдтэ модо урадхуулгада һаад ушаруулагдадаг. Иимэ ушарые зайсуулжа болохо юм. Үбэлдөө горхо, голнуудай эхиндэ ехэ тошоң халяахада, хабар зундаа хайлажа, голнуудта шудхадаг. Энэ жэлдэ Худанай, Дээдэ-Үдын, Хүрбын модо урадхуулгын участогуудай хүдэлмэришэд намар орой гол горхонууд дээрээ хаалта хэжэ, губи руу уһыень урадхуулаа. Тэрэнь үбэлдөө хүрэжэ, зузаан мүльһэн хушалтатай болоо һэн. Дулаан болоходо бага зэргээр хайлажа, голнуудтая урдажа, тэдэнээ уһаар элбэгжүүлдэг. Эдэ участогууд үбэлэй үедэ 12,5 миллион кубометр тошон халяаһан юм. Энэнь тиимэшье ехэ бэшэ һаа, зундаа мүн лэ хэрэгтэй уһан боложо, гол горхонуудтаа харьялан урдаха.

Модо урадхуулгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула хүдэлмэришэдые хэрэгтэй зүйлнүүдээрнь хангаха хэрэгтэй. Энээндэ мүн лэ шухала анхарал хандуулхаар юм. Леспромхозуудта, модоной комбинадуудай ОРС-нуудта модо урадхуулгын участогууд даалгагдажа үгтөө. ОРС-нуудай хүдэлмэрилэгшэд модо урадхуулагшадые промышленна эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха уялгатай.

Зунай хаһын нэгэ харюусалгатай кампани болохо модо урадхуулгын эхилтэр хоёр һараһаа бага саг үлэбэ. Энэ үе соо бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэри дүүргэжэ, модо урадхуулгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаһан участок, рейднүүд энэ харюусалгатай хүдэлмэри эмхитэйгээр, хараалагдаһан саг болзор соонь түгэсхэжэ шадаха.

Мүнөө модо урадхуулгада бэлэдхэжэ байһан бригада, звенонуудай хоорондо партиин XXIII съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн дэлгэрээ. Конторын зарим хүдэлмэришэд үбэлдөө леспромхозуудта саг зуура ажаллахаар ошоһон юм. Хүдэлмэришэдэй үсөөн байбашье, модо урадхуулгада бэлэдхэлэй гол хүдэлмэри съездын нээгдэтэр, түсхай түхеэрэлгэнүүдые барилгаяа апрелиин 15 болотор дүүргэхэ гэһэн уялга тэдэнэр абанхай.

Д. АЮШЕЕВ,
Үдын модо урадхуулгын конторын түсэблэлгын таһагай начальник.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ОЛОШОРҺООР

Оло мянган хүдэлмэришэдтэй орденто заводоймнай цехүүдтэ социалис мүрысөөнэй туг дээрэ ургэгдэнхэй.

Аппаратна цехэй нүхэр Мясниковой хүтэлбэрилдэг бригада февраль һарада продукциингаа шанар һайжаруулха талаар ехэ алхам хэбэ. Мүнөө түс бригадынхид хэһэн, бүтээһэн детальнууд түрүүшын харалгаар абтана, мүн бүтээсэньшье яһала дээгүүр.

Мартын түрүүшын арбан хоногто аппаратна цехэй ондоо түрүүшүүл нүхэд Диваповский, Солодухин гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд шалгаран гараба. Үйлэдбэриин арга боломжо зүбөөр хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха гэхэ мэтын гол асуудалда хүдэлмэришэд ехэ анхарал хандуулдаг болоо.

— Цехтэмнай хорин бригада ажалладаг. Энэ арбан хоногто алинайнь түрүүлжэ гарахые урид мэдэхын аргагүй. Бригада бүхэн съездын хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа заатагүй дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна,—гээд түс цехэй парторганизациин секретарь нүхэр Трофимов хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн локомотив хабсаралгын цехтэ мүрысөөнэй эршэ улам шангадаһаар. Хүн бүхэн хэлэһэн үгэдөө заатагүй хүрэхын түлөө оролдоно. Электровоз, тепловозуудые хабсаргаха график һайнаар дүүргэгдэнэ. Цехэй хэдэн участогай шэнэ түхеэрэлгэ тодхоһоной ашаар абтаһан детальнуудые һайнаар, түргөөр заһабарилха арга олдоо. Слесарьнүүд В. Маракулин, А. Губанов, Б. Очиров, Д. Дамбаев болон бусад шадабари ехэтэй, оролдосотойгоор ажалладаг хадаа арбан хоног бүридэ графигаа ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

А. ХАРАЕВ.

ЭДИРШҮҮЛЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭ

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

САМОЛЕДОЙ далинууд доогуур шобхо үндэр оройтой холбоо хаданууд, зэрлиг хүбшэ тайга, тарялан, бэлшээриин тала дайданууд нэмжын үнгэрнэ.

Дари Очировнагай сэдьхэл ниидэлгын хүнгэхэн мэдэрэлдэ абтанхай, сэлмэг харасатай нюдэн соонь баяр жаргалай соттой ошохонууд ялалзана. «Хэн нэгэн ондоо хүниие бэшэ, юундэ заабол намайе?» гэһэн бодол тэрэниие эзэлэнхэй, һанаа сэдьхэлынь багаха хүлгэнги. Нээрээгээшье Буряадай олон мянган тоото коммунистнууд Хурамхаанай найман жэлэй интернат һургуулиин ахалагша хүмүүжүүлэгшэ Орбодиева Дари Очировнае партиингаа болохоо байгша XXIII съездын делегадаар һунгажа, хүндэтэ энэ уялга дүүргэхыень хүсэл найдабаряа тэрээндэ юундэ үзүүлээб?

Хүхэрөөгшэ тэнгэриин хаяа шэглэн, үужам дэлгэр Буряад ороной жаргалта байдалтай баян дайда дээгүүр самолёдой хүсэтэ мотоорнууд дүнгинэлдэнэ. Байгалай үмэнэ нютагай коммунис партиин гэшүүн буряад эхэнэрэй сэдьхэл һанаанинь жэгүүртэ хурдан даляар саг жэлнүүдые уридшалан ниидэнэ, тэрэ үндэрһөө үнгэрһэн ажабайдалайнь замууд элихэнээр харагдана...

Эхэ оронойнай, арад зонойнай бэрхэшээлтэй хатуу үе саг бэлэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түймэрэй түлэг дундаа соробхижо байха үедэ Дари Очировна дунда һургуули дүүргэбэ. Тиихэдэ залуу басаганай урда олон асуудалнууд бии болоо. «Һураха, багша болохо» гэһэн хүсэл юунһээшье хүсэтэйгөөр тэрэниие эзэлээ һэн. Тэд «хамаг юумэн фронтдо, хүү бүгэдэ илалтын түлөө» гэһэн урна доро арад зоной унтаха үргэһэгүй, эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллажа байхада һургууляа саашань үргэлжэлүүлхэмни хайшааб?» гэһэн бодол Дари Очировнае нилээд зобоогоо.

«Аргатайл һаа һура саашадаа, дайсанаа дарахадаа ажабайдалаа һэргээхэбди. Тиихэдээ эрдэмтэй зон ямар хэрэгтэй байхаб. Һурахал ёһотойш, Дари», гэжэ нүхэдэйнь хэлэһэн үгэ басаганай саашанхи ажабайдалда захяа болоо һэн. Тиин 1943 оной намар Улаан-Үдын багшанарай институдай студент болобо. Дайнай үеын студентын хүнгөн бэшэ ажабайдал... Үлэн хооһооршье хэшээлнүүдтэ ябагдаа, үбэлэй хүйтэндэ тохигоногдоошье. Хархис фашизмын һүүлшын хэрэм рейхстаг дээрэ илалтын тугай намилзаһан жэлдэ Дари Очировна багшын диплом абаба. Удаань холын Захааминай аймагай Хужир нютаг, түрүүшын хэшээлнүүд, багшын хүнгэн бэшэ ажал...

Хэды олон хүнүүдые энэ хорёод жэлэй турша соо Дари Очировна эрдэм соёлой харгыда гаргааб, ажабайдалай үргэн замда хүмүүжүүлжэ үдэшөөб? Хэдышье олон һаа тэдэнэр Дари Очировнагай сэдьхэлдэ хүү бүгэдөөрөө адли—дүтэ. Ажабайдалда хэр түбхинэһыень, ямар ажаллажа ябаһандань һанаашархажа, һурагшадайнгаа хойноһоо холол хаража ябадаг зантай. Одоо тиигэнгүй яахаб! Хүмүүжүүлэгдэһэн хүнүүдэйнгээ хүби заяанда, саашанхи ажабайдалда һанаагаа табидаггүй һаа, хүмүүжүүлэгшын ажал хооһон сууряан шэнги байхаар Дари Очировнада һанагдадаг. Үнэхөөрөөшье бэшэ мэргэжэлтэдэй хүдэлмэридэ орходоо, хүниие хүмүүжүүлгын ажал тон холо саагуур хараалагдан, хэдэн олон жэлнүүдээр дүнгэлэгдэнэ бшуу.

Дари Очировнагай Алланай найман жэлэй һургуулида багшалжа байхада Хурамхаан тосхондо найман жэлэй интернат һургуули нээгдэжэ, тэндэ ахалагша хүмүүжүүлэгшээр хүдэлхыень дурадхагдаа һэн. Эгээл эндэ бишыхан хүнүүдые ажабайдалай үргэн замда гаргаха ажалайнь бүхы бэлиг шадабари, олон жэлдэ хүдэлжэ олоһон дүй дүршэлынь дүүрэнээр хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Тиихэдээ тэрэнэй ниитын ажал хэрэгүүд улам ехэ болоо, дүүргэхэ үүргэнүүдынь бүри олошороо һэн. Интернат һургуулиин байшан соо Дари Очировнагай ажалынь хизаарлагдаагүй, нютагай ажалшадай дунда соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулгада эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсаа. Тиин Дари Очировнае сомоной, аймагай Соведэй депутадуудаар нютагайнь зон хэдэ дахин һунгажа, осһэдынгоо этигэл найдабари үзүүлжэ, тэрээндэ хүсэл һанаагаа даалгаа һэн. Мүн аймагай коммунистнууд нэгэтэ бэшэ Дари Очировнае райкомой гэшүүнээр һунгаа, республикын коммунистнуудай ехэ хуралдаанда хабаадалсахыень ооһэдынгоо түлөөлэгшөөр эльгээгээ. Зоной дунда политическэ эрдэм болбосорол дэлгэрүүлгэдэ тэрэнэй хэһэн ажал ехэ. Дари Очировна Буряадай лекторнуудэй бүлгэмэй зүгһөө делегат боложо, Бүхэроссиин «Знани» бүлгэмэй дүрбэдэхи съездэ ошожо ерээ һэн.

Мүнөөшье Дари Очировнагай хэжэ байһан ниитын ажал хүдэлмэри нилээдгүй ехэ. Хурамхаанай сомоной соведэй культурын комиссиие тэрэ толгойлжо, нютаг доторхи соёл болбосоролой бүхы хэрэгтэй тон нягта холбоо барисаатай, энэ талаар нэгэшье асуудал Дари Очировнагай хабаадалгагүй шиидхэгдэдэггүй гэхээр. Тосхоной лекторнуудэй бүлгэмэй түрүүлэгшын тушаал тэрээндэ даалгагданхай. Интернат һургуулиин эхин партийна организациие мүн лэ Дари Очировна хүтэлбэрилнэ.

Эдэ бүхы даалгабари ганса хүндэ даншье һаа ехэ гэхээр. Даажа байһан өөрынь шухала ажал байха. Эхэнэрэй гэртэхи ажал, эхэ хүнэй үдэр бүхэнэй хэхэ юумэн одоол яашхаб. Тиигээдшье интернат һургуулида ахалагша хүмүүжүүлэгшээр хүдэлхэ гээшэ хүнгэн ажал бэшэ байһаниинь хэндэшье ойлгосотой.

Тэд Дари Очировнагай сэдьхэл гансал нэгэ ажал хараад, тэнигэлэн амар һуулгадаггүй. Багшын, хүмүүжүүлэгшын ажал үйлэхаар, үхибүүдые гансал эрдэмдэ һургаад, юрын хүмүүжэлгын хүдэлмэри ябуулаад байхын зэргэдэ ойлгодоггүй. Багшын нэрэ зэргые юунһээшье үлүү хүндэтэй, харюусалгатай дээрэ тэрэ тооложо, нютаг дотор боложо байгаа юумэнһээ заахашье хажуу тээ үлэхэгүй гэжэ эрмэлзэдэг зантай.

Тиигэжэ Дари Очировна бүхы хүдэлмэри, ажабайдалаа зоной байдалтай, һанаан сэдьхэлтэй нягта холбоотойгоор зохёон байгуулжа, нютагтахи хубилалтануудай халуун амиие зүб мүрөөр шэглүүлхэ хэрэгтэ нилээдгүй оролдолго гаргадаг юм.

Хэһэн ажалайнгаа үрэ дүнгые Дари Очировнагай гэдэргээ эбьен харахаар нилээд удаан үе саг үнгэрөө. Хорин жэлэй хугасаан... Дайнай һүүлэй хүшэр жэлнүүд, эхэ оронойнай ажахын, бүхы ажабайдалаймнай хүгжэн һалбарха саг, коммунизм байгуулгатээшэ шэнэ алхамууд, партиимнай түүхэтэ XX, XXII съезднүүд. Мүнөө XXIII съезд.... Дари Очировна энэ съездын делегат.

Үүлэ мана хэдэрһэн хабсагайлиг хадануудай оройнууд иллюминаторнуудта дүтэхэн үзэгдэжэ, Хурамхаан тосхон дали доро тэбхын харагдаба. Нарһан тужа соо найман жэлэй интернат һургуулиин шэнэхэн байшангуудай оройнуудые Дари Очировна анхаралтайгаар шэртэнэ. Эдэ хушалтануудай доро тэрэнэй сэдьхэлдэ тон дүтэ гурбан зуугаад эдихэн зүрхэнүүд сохилно. Тэндэ ерээдүйн сагай ажалшад, эрдэмтэд—жаргалта байдалай эзэд—тэрэнэй ажал хүдэлмэриие гэршэлэгшэд.

М. БАТОИН.

Зураг дээрэ: Д. О. ОРБОДИЕВА.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ПАРТИИН ТҮСЭБ— АРАДАЙ ТҮСЭБ

КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэнэбди

САБШАЛАН—МАНАЙ БАЯЛИГ

ҮРЭЖЭЛТЭЙ БОЛГОБОЛ, ҮБҺЭН АБТАХА

„—Сабшалангай үрэжэлые али бүхы аргаар дээшэлүүлхэ"

(XXIII съездын Директивэнүүдэй проектһээ).

Шэнэ табан жэлдэ Эрхирэгэй совхоздо ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Энэмнай гол түлэб мал ажал эрхилдэг ажахы. Тиимэ һэн тула мяха, һү, ноһо, үндэгэ ехээр абаха зорилго табигдаха байһаниинь элитэ.

Энээн тушаа юун хэлэгдэхэ байнаб? Арга боломжонуудайнь нэгэ талань—хэрбээ тус совхоздо сабшалангай үбһэ абалгада анхарал табигдаа һаа, ниитын малда горитой тэжээл бэлдэгдэхээр. Бүхыдөө 3300 шахуу гектар сабшалан байна. Тэрэнэйнь 3157 гектар уһалагдаха аргатай. Энээнһээ гадна мянгаад гектар газар шугы бургааһанда дарагдашаһан, угышье һаа ургаса гарадаггүй дээрэһээ хэрэглэлһээ гарашаһан сабшалан бии.

Сабшалан дээрэ ургадаг үбһэ ногооной шанарые хараа һаа эрхим. Хүдөөгэй хүсы үбһэн, хяаг гэхэ мэтэһээ эхилээд олон янзын холисонууд ургалсадаг. Ёһотойл һайн үбһэнэй ургадаг сабшалан эндэ байна. Болоод үзөө һаа, хүсы үбһые зарим газарта тарилагүйдэ ургадаггүй бшуу. Харин эндэмнай өөрөө үндэһэлжэ ургаад, сэсэгээ гүбижэ тараагаад байдаг. Энэ совхозой дайда үбһэнэй ургасаар бүри урдаһай суурхадаг байһан юм. Теэд мүнөө хамтын сабшалан ургасаар муудаа гээшэ ааб даа. Энээндэ шалтагаан бии. Яахадааб гэхэдэ, сабшалангые үрэжэлтэй болгохо талаар бага хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө үмсэдөө багахан хуби сабшалантай хүнүүд ямараар абажа байдаг гээшэб. Жэл бүри уһалдаг, үтэгжүүлдэг, тиигээд байхадань гектар бүриһөө 40—50 центнер гэхэ гү, али совхозой сабшалан дээрэһээ абтадаг үбһэнһөө хэды олон хуби дээгүүр абтана!

Газарта гараа хүргэжэ шадаһан хүн ашыень абадаг гээшэ ааб даа. Нимэл хадань урдань һубаг ханааб ехээр малтагдадаг байгаа. Совхозой тогтохын урда тээ 176 километр ута болохоор һубагууд эндэхи сабшалан дээрэ татагдаһан, тэрээгээр уһан урадхуулагдажа, газар уһалагдадаг байһан. Тиигээд совхозой тогтоһонһоо хойшо юун хэгдэһэн байнаб? Шэнэ һубаг, ханааб малтагдахаһаа байха, хуушаниинь һайнаар хэрэглэжэ шаданагүйбди. Мүнөө элдэб техникэ, ханааб гаргадаг тусгаар машина олон. Тэрээгээр хэдышье километр ханааб шэнээр малтажа абахада болохо ха юм. Хуушарһан, бүглэржэ байһан һубагуудые заһажа сэбэрлэхэдэ, гүнзэгы болгоходо яахаб! Иимэ арганудай хэрэглэгдээгүй дээрэһээ һубагууд бог шоройдо дарагдашана, уһа урадхуулхада муу болошодог. Зарим газарта һубатай уһан хали халиһаар сабшалан хэрэггүй болгоно. Жэшээлхэдэ, Дабаата, Наратаус, Тасархай, Добо, Енхор, Асагад гэжэ газарта удаан саг соо уһан тогтожо байһаар намаг болоһон, шугы бургааһа ургажа эхилһэн байна бшуу. Энэмнай бага сабшалан бэшэ, тоолобол 2400 га болохо байха. Урдажа байһан уһые һайнаар хэрэглэхын тулада хэмжээ абтаагүй дээрэһээ нимэ ушар гарана. Ханааб малтагдаһан газарта бишыхан хүүргэнүүдые барихаар. Харин хабартаа һубаг ханаабаар уһанай урдажа байхада, тэрэнние тракторай мөөрөөр гү, али ондоошье юумээр һэтэлжэ эбдэхэ, урдажа байһан уһыень хэрэгтэй хэрэггүй газараар таллуулха ушар али олон үзэгдэдэг.

Заримдаа нимэшье ябадал гарана. Хуушан ханаабууд малтагдажа заһагдахын орондо үшөө ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг. 1963 ондо хуушан ханаабай хажуугаар шэнэ ханааб малтагдаһан юм. Тэрэнь уһанай ябахагүй газараар татагдашаһан байжа, хэрэглэгдээгүй һалаа. Энэ хүдэлмэридэ хэды ехэ гаргаша хэгдээб,—арбаад мянган түхэригэй мүнгэ зөөри хиидэ табигдаа, ехэ газар элдүүрилэгдөө.

Шэнэ табан жэлдэ мелиоративна хүдэлмэридэ онсо анхарал табигдаха ёһотой. Тус совхоздо 3 мелиоратор (нэгэнь дээдэ эрдэмтэй) ажалладаг. Уһалууриин системэнүүдые хаража байдаг үшөө нэгэ хүн байна. Теэд эдэнэй ажал хүдэлмэридэ совхозой дирекци Үнэгэтэйн мелиоративна станциин зүгһөө багаар анхарагдадаг. Һүүлэй үедэ сабшалан сэбэрлэхэ хүдэлмэри мууса ябуулагдана.

Республикымнай түрүү луговодууд нүхэд Герасимов, Батышев гэгшэд һайн үүсхэл гаргаа бшуу. Сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргажа тараагаагүйдэ, һайнаар уһалаагүйдэ хаанаһаа ургаса абтахаб даа. Энээн тушаа тэдэнэй хэлэдэг зүб. Хараад үзэебди, манай Эрхирэгэй совхоздо юун хэгдэнэб? Һэдондо 5300 тонно наг шэбхэ таргагдаһан. Энэ хаана хүртэхэб, һайнаар үтэгжүүлхэдэ 30 гектар газарта хүрэхэ шэбхэн лэ. Тиигээшье һаа, сабшалан дээрэ зөөгдэһэн хамаг шэбхэ хүсэд тараагданагүй, түрүү луговодуудай зааһанай ёһоор хэрэглэгдэнэгүй. Наг шэбхэ ехээр бэлдэжэ абаха, зөөжэ гаргаха арга байдаг. Энэ совхозой бүхы малые тоолоод, жэлдээ хэды шэбхэ суглархыень хараа һаа, 30 гара мянган тонно болохоор бадсаагдана. Тэрэнь жэл бүридэ 500 гектар хүрэтэр сабшалан үтэгжүүлхэ арга олгоно.

Имагтал сабшалангай хүсэд һайнаар хэрэглэгдэдэггүй, һайжаруулагдадаггүй дээрэһээнь ниитын малда үбһэ тэжээл хомордоно. Малай үбэлжэлгын үедэ хэдэн зуугаад модоной газарһаа зөөгдэдэг. Хэды ехэ гаргашатай болоноб!

Мүнөө үедэ сабшалан һайжаруулхын тулада гол горхонуудта олон жэлдэ хэрэглэгдэхээр хаалтанууд баригдабал, ехэ юумэ хэгдэхэ байна. Эрхирэгэй совхоздо газарынь хайр шулуутай юм. Тиимэһээ уһа урадхуулхын аргагүй, газарта шэнгэшэдэг. Үбэлдөө тошо халягдаһан мүльһэн газарай гэдэжэ эхилхэдэ, байнал аша үрэ угыгөөр һалашадаг. Иимэ ушарта газарыень һайса шэнжэлэн үзөөд, томо хаалта барижа, сөөрэм тогтооходо яахаб. Тиигэжэ шадаа һаа, үбэлдөө тошон халяаха гэлтэгүй, жэлэй ямаршье сагта сабшалан уһалха хүдэлмэри ябуулхада таатай болохол.

Шэнэ табан жэлэй Директивэнүүд соо ниитын малда тэжээл бэлдэхэ тушаа шухала зорилго табигдана. Хэрбээ мелиоративна хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг болоо һаа, үбһэ элбэгээр абаха, малай ашаг шэмые нилээд ехэдхэхэ аргатайбди.

М. ГИНЕЕВ,
землеустроитель.

Хойто Кавказдахи тон томо Чиркейскэ ГЭС-эй барилга табан жэлэй эхилэлгэтэй нэгэн доро эхилбэ. Түрүүшын агрегадуудые бүри табан жэлдэ ашаглалгада үгэхэ гэһэн зорилго барилгашадай үмэнэ парти табяа. Станциин ашаглалгада үгтэхэдэ Дагестанай абадаг элшэ хүсэн хоёр дахин ехэ болохо юм. Энэ станци Сулак гэжэ дошхон мүрэн дээрэ баригдаха байна. Главтуннельметростройн туннелиин № 1 отрядай комсомол-залуушуулай коллектив транспортна туннелине малталгада эрхимээр хүдэлжэ байнхай. Февраль һарада энэ отряд рекорд тогтоогоо. Һарын турша соо хатуу бүхэ шулууе 60 метртэ түнхихэ түсэбтэй байһан аад, 90 метртэ түнхеэ. Энэ амжалтаяа КПСС-эй XXIII съездэ тэдэнэр зорюулна. Зураг дээрэ: туннель малталгын бригадын түрүүшүүл—комсомолшууд Анатолий Сенин, Иван Горин, Николай Пархитько; доодо таладань — Чиркейскэ ГЭС-эй хаалтын бодхогдохо газарта үргэн зам заһагданхай, тэрээн дээгүүр хүсэтэ самосвалнууд таһалгаряагүй ябажа байдаг.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИ ХЭРЭГЛЭХЭ

Табан жэлэй түсэб дотор бэлшээриин газарые зүбөөр хэрэглэхэ тухай хэлэгдэнэ. Энээниие һайшаахa байнаб. Манай Захааминай «Дружба» колхоз зунай үедэ малаа холын зуһаланда гаргадаг. Тиигэжэ намар орой болотор байлгажа, һайса таргалуулна.

Минии һанахада, зарим ажахынууд холын бэлшээри хэрэглэхэ тушаа бага анхарна. Химнын голдо ехэ газар үшөөл хүсэдөөр эдлэгдэнэгүй. Иимэ ехэ арга боломжонууд ойрын жэлнүүдтэ хаа-яагүй хэрэглэгдэхэ ёһотой. Тиигэбэл ниитын мал үшөө олошорхо, ашаг шэмэнь бүри нэмэхэ байна бшуу.

Б. ЛЫГДЕНОВ,
Захааминай «Дружба» колхозой малшан.

РЕСПУБЛИКА ДОТОРНАЙ

Шэнэ табан жэлдэ уһалагдадаг таряалан 15 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ. Уһалагдадаг газар дээрэһээ орооһо таряа гектарай 17,7 центнер, саахарай свёкло —127, хартаабха—105 центнер абтадаг болохо.

* * *

Эдэ жэлнүүдтэ табан шэнэ машинно-мелиоративна станци эмхидхэгдэхэ. Элхиин, Түгныи, Бэшүүрэй, Хёлгын болон бусад уһалуурнин системэнүүд ашаглалгада орохоор хараалагдана.

* * *

Шэнэ газарай элдүүрилэгдэһэнэй ашаар таряалан 41 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ. 1968 он болотор колхоз, совхоз бүхэн севообородые научна гуримаар эрхилдэг болохо.

* * *

Мүнөө жэлдэ республикымнай 12 аймагта үрэһэнэй 7 ажахы эмхидхэгдэхэнь. Тиигэжэ 1967 ондо эдэ ажахынууд 20 мянган центнерһээ бага бэшэ эрхим сортын үрэһэнэй таряа ургуулжа, колхоз, совхозуудта худалдаха.

Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай больни… публикын һайн эмнэлгын газарнуудай нэгэниинь юм. Энэ бо… ца үбшэ тодорхойлхо, аргалха мүнөө үеын медицинын шэнэ… ратураар хангагданхай. Операци хэдэг бага кабинедынь з… раг дээрэ харагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ ф…

КОЛХОЗУУДТА УРЬҺАЛАМЖА ҮГЭХЭ ШЭНЭ ГУРИМ

Социалис ажахыда товарна үйлэдбэриин бии дээрэһээ үйлэдбэреэ түсэбэй ёһоор саашань үргэдхэхэ зорилгоор гүрэнэй урьһаламжа хэрэглэгдэдэг гээшэ. Социалис экономикын хүгжэхэтэй хамта гүрэнэй урьһаламжа бүри ехээр хэрэглэгдэдэг болонхой.

Мүнөө үедэ гүрэнэй урьһаламжа хэрэглэдэггүй предприяти, ажахы үгы тооной. Һүүлэй табан жэлэй туршада арадай ажахыда гүрэнэй урьһаламжа хэрэглэлгэ 50 процентээр дээшэлээ. Тэрэ тоодо: промышленностьда—64, хүдөө ажахыда—70, худалдаа наймаанда—27 процент. Үйлэдбэридэ шэнэ техникэ хэрэглэхэ, үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ гүрэнэй урьһаламжа илангаяа үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Тусхай болзор соо бусаалгатайгаар үгтэдэг гүрэнэй урьһаламжа ехэхэн һуури эзэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай 1965 оной мартын, сентябриин Пленумүүдэй һүүлээр арадай ажахыда гүрэнэй урьһаламжын үүргэ бүри ехээр дээшэлһэн байна.

Правительствын абаһан шиидхэбэреэр орон доторнай түсэблэлгын шэнэ гуримда оруулагдаһан промышленна предприятинуудай түрүүшын бүлэг тодороо. Гүрэнэй банк ба ажахынуудай хоорондохи холбоо барисаан үргэдэнэ, предприятинуудай эрьесын ба үйлэдбэриинь гол фонднуудай ургалтада гүрэнэй урьһаламжа ехээр нүлөөлнэ.

Гүрэнэй банк урьһаламжа үгэхэдөө экономическа һайн үрэ дүн түйладаг ажахынуудые анхаралдаа абажа, үйлэдбэриинь хүгжэлтэдэ али болохоор туһалха байна. Продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэдэггүй, эрьесынгээ мүнгэ зөөри муугаар хэрэглэдэг ажахынуудта урьһаламжа урдынхидал мэтэ багаар үгтэхэ.

Шэнэ эд бараа гаргаха болоһон али нэгэ предприятида түүхэй эдэй нөөсэ хэмһээ үлүү болодог. Энээн дээрэһээ тэрэ предприятиин финансова байдалда бэрхэшээл тохёолдожо магад. Энэ ушарта предприяти гүрэнэй банкһаа жэлэй болзороор урьһаламжа абаха эрхэтэй.

Түсэблэлгын шэнэ гуримда оруулагдаһан, материальна урмашуулга хэрэглэжэ эхилһэн предприяти эрьесынгээ зөөрие хүсэлдүүлхын тула хоёр жэлэй болзортойгоор гүрэнэй урьһаламжа абажа шадаха юм. Тиимэ предприятинуудай гүрэнэй банкда үгэһэн уялга соо түсэбһөө гадуур олзо доход оруулха, арьбалалта түйлаха гэһэн хараа бодомжо байха ёһотой.

Эрьесын фондоор бирагүй, мүнгэ зөөреэр дутамаг предприятинуудта тогтоогдоһон хэмжээнэйнь зэргээр жэлэй туршада бусаагдаха болзортойгоор урьһаламжа үгэхэ эрхэ гүрэнэй банкын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ олгогдоһон.

Шэнэ техникэ хэрэглэхэ, оньһожоруулга түйлаха, үйлэдбэриингөө технологи һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһан урьһаламжа зургаан жэлэй болзортойгоор үгтэхэ.

«Колхозуудта үгтэхэ урьһаламжа һайжаруулха тухай» 1965 оной декабриин 17-до СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоол урьһаламжа үгэхэ гурим нилээд хубилгаһан байна. Ойрын жэлнүүдтэ колхозууд банкһаа гүрэнэй урьһаламжа сэхэ абадаг болохонь. Тиихэдээ ажахынь хэрэглэмжэдэ саг зуура дуталдаһан зөөрие хүсэлдүүлхэ, колхозой гэшүүдэй ажалай түлөөһэндэ хэрэглэхэ урьһаламжа абадаг болохо.

Колхозуудта урьһаламжа үгэхэ шэнэ гурим ажахынь үйлэдбэриие амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ, финансова байдалыень һайжаруулгада, артелиин гэшүүдэй салин хүлһээ саг болзор соонь абадаг болохо хэрэгтэ туһалха байна. Мүнөө колхозуудта үгтэдэг урьһаламжын гурим бэлэдхэлэй олон организацинуудаар дамжан бэелүүлэгдэдэг. Энэ гурим болюулагдажа, колхозууд гүрэнэй банкһаа сэхэ урьһаламжа абажа, ажахынгаа хэрэглэмжын фондые хүсэлдүүлхэ, колхознигуудай салин хүлһэнэй түлөөһэндэ хэрэглэдэг болохо.

Колхозуудта гүрэнэй урьһаламжа үгэхэ шэнэ гурим 1966 онһоо ороноймнай элдэб районуудта хэрэглэгдэжэ эхилхэнь. Тиихэдээ гүрэнэй банкын зургаанууд бэлэдхэлэй организацинуудай үмэнэһөө баталагдаһан тусхай хэлсээнэй үндэһэ баримталан колхозуудта урьһаламжын мүнгэ үгэхэ юм.

Энэ шэнэ гуримай ёһоор, хүдөө ажахын органууд болон колхозуудта олзо доход оруулха ба гаргашын түсэбүүдые нягта наринаар табиха талаар ехэ эрилтэ хэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэ зуураа, колхоз бүхэнэй ажахын экономическа арга боломжо анхаралда абтаха байна.

Иимэ хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан удаан болзорой урьһаламжа колхозуудта үгтэхөөр хараалагданхай: һайжаруулагдаһан үүлтэрэй эбэртэ бодо мал худалдан абаха хэрэгтэ 3 жэлэй болзортойгоор үгтэхэ энэ урьһаламжа хоёрдохи жэлһээ бусаагдажа эхилхэ. Колхознигуудай байрын гэр ба үхибүүдэй ясли, саад, культурна ажаһуудалай байра барилгада 15 жэлэй болзортой урьһаламжа үгтэхэ. Бусаалтань табадахи жэлһээ.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри оньһожоруулха, автоматизацилха, арад зоной хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхэ, ажалшадай эрилтэ хангаха хэрэгтэ урьһаламжа зорюулжа болохо юм. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада энэ хэрэгтэ зорюулагдаһан урьһаламжын хэмжээн республика доторнай хоёр дахин дээшэлээ, 1965 ондо 6 миллион түхэригтэ хүргэгдөө. Энээнһээ урда жэлнүүдтэ республикын совхозууд үйлэдбэреэ үргэдхэхын, оньһожоруулхын тула гүрэнэй банкһаа урьһаламжа абадаггүй байгаа. Харин үнгэрһэн жэлдэ 26 ажахы банкһаа урьһаламжа абаһан байха юм. Кабанскын совхоз банкһаа урьһаар мүнгэ абажа, тус бүридөө 6 мянган галуунай дальбараа тэжээхэ зунай табан байра бариһан байна. Мүн Байгалай, Оймурска совхозууд тус бүриин 1000 тоннын багтаамжатай дүрбэн силосно траншей, Байгалай, Эрхирэгэй. Иисэнгын, Талецкэ совхозууд кредит хэрэглэжэ, хартаабха хадагалха хранилищa, теплицэ баряа, уһаар хангаха түхеэрэлгэ тодхоо.

Гүрэнэй урьһаламжа абалгын гол ёһо иимэ:

Шэнээр баригдаха ёһотой бэшэ харин хүдэлжэ байһан предприятинуудта шэнэ техникэ нэбтэрүүлхын тула. Арад зоной хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхын, ажалшадай эрилтэ хангахын тула үйлэдбэреэ үргэдхэхэ шэнэ барилганuудта урьһаламжа зорюулжа болохо.

Хэрэгтэй проектно-сметнэ документаци бии байха ёһотой.

Урьһаламжын нэгэ гол ёһонь юуб гэхэдэ, хэгдэһэн гаргаша хараалагдаһан саг болзор соогоо харюулагдаха, бэелүүлэгдэжэ, байһан хэмжээ ябуулгын экономическа талаараа харюулагдахань тодоруулагдаһан байха ёһотой.

Урьһаламжа гурбан жа… римдаа табан жэлэй б… үгтэдэг. Харин, түсэблэлг… риальна урмашуулгын шэ… да ороһон предприятинууд… лэдбэреэ хүгжөөхэ мүнгэ… арга боломжын бага байб… жэлэй болзороор үгтэхэ.

Арадай ажахые хүгжөө… жэлэй түсэбэй Директи… проектын хараалһанай ёһ… рэнэй зүгһөө нэгэ газарта… хайлбал, СССР-эй стро… тэрэнэй нютагуудтахи ор… капитальна һомололго… хэрэг даалгаа һаа, таа… гэжэ һанагдана.

Мүнөө үедэ СССР-эй С… промышленна предприят… транспортын, хэлхеэ хо… барилгын организацинууд… дуудта — элүүрые хам… культурын, гэгээрэлэй бол… доошье эмхи зургаануудa… тальна һомололгодо хабаа… соо, урьһаламжа хэдэ… Харин СССР-эй Гүрэн… кын эмхи зургаанууд п… ти, организацинуудта. сов… уһанай ажахын, «Сельх… кын» организацинуудта, … лэгшэдэй кооперацида, х… культурын, элүүрые хам… гэгээрэлэй эмхи зургаану… гэ һомолжо үгэдэг, тоосо… Ингээд ерэхэдээ, капиталь… лолгын бүхы арга боломж… гартаа бариһан, тэрэнээ п… ти, организаци, эмхи зур… та хубаарилан үгэхэ нэгэ… орган Эхэ орон доторнай…

Подрядна, проектнэ ор… нууд Стройбанкын зүгһөө… ажахын барилга эрхил… хэгшэд—гүрэнэй банкын… мүнөө мүнгэн һомологдо… байдал подрядчигуудташье… хэгшэдтэшье элдэб һаад… даг. һомололго тоосоо хоё… болгодог. барилгын, прое… ганизацинуудта бэрхэшээл… дуулдаг.

Шэнэ табан жэлэй тур… дөө ажахыда 31,0 милли… ригэй капитальна һомоло… хэ. Үйлэдбэриин барилга… ажахын техникэ худалдан… 71 миллиард түхэриг зо… ха. Хүдөө ажахые хүгж… рэгтэ зорюулагдаһан иимэ… гэн зөөрие зүбөөр, аша… гаар хэрэглэхын тула… мүн лэ нэгэл газарта—к… на һомололго хэхэ Бу… банкын эмхи зургаануудта… эй Стройбанкда) даалгаха… Мүн эндэл ондоо мини… зургаануудай капитальна… го хубаарилан хэгдэхэ ё… жэ һанахаар.

А. АД…
Гүрэнэй банкын Бу…
конторые эрхил…

ЛЕКТОРНҮҮДЭЙ ДҮЛЭТЭ ҮГЭ

Тооро тосхондо лекторнүүдэй бүлгэм хэдэн олон жэлэй турша соо хүдэлжэ байна. Энэ бүлгэмдэ нютагай дунда һургуулиин багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд оролсоно. Эндэхи лекторнүүд Ленинэй нэрэмжэтэ кохозой, Тоорын болон Шулуутын отделенинүүдэй колхознигуудта лекци, элидхэл хэдэг, залуушуулай вечернүүдые теоретическэ болон уншагшадай конференцинүүдые эмхидхэдэг байна. Гадна эдэнэр «Маяк» колхоздо ошожо, мүн лэ ехэ хүдэлмэри ябуулдаг.

«Знани» бүлгэмэй Тоорын эхин организаци ажал хүдэлмэреэ тусхай түсэбэй ёһоор ябуулдаг. Энэ организациин хүтэлбэрилэгшэ Елизавета Николаевна Бурлова квартал соо хэхэ хүдэлмэриеэ түсэблэдэг, тиигээд тэрэнээ олоной хараха газарта үлгэдэг байна. Тоорын лекторнүүд олон янзын темээр лекци элидхэл хэхэ гэжэ оролдодог. Бүлгэмэй гэшүүн бүхэн һарадаа нэгэ творческо лекци бэлдээд, 3—4 газарта уншаха уялгатай. Энэ уялгаяа өндэхид заатагүй дүүргэхэ гэжэ оролдодог. Жэшээнь, февраль һара соо врач С. Ф. Борокшонов «Совет медицинын түйлалтанууд» гэһэн темээр лекци бэлдээд табан газарта, хүдөөгэй клуб соо, һү һаалиин фермэнүүдэй улаан булангууд соо уншаһан байха. Тиихэдэ Саянай совхозой главна агроном нүхэр Ж. Ц. Бимбаев, Жэмһэгэй һургуулиин директор нүхэр Д. Ц. Дамшаев ба бусад һара бүхэндэ 3—4 лекци уншадаг заншалтай.

Тоорын лекторнүүд тусгаар үдэр гарганхай. Тэрэл үдэртөө эндэхи лекторнүүд фермэ отарануудаа, үйлэдбэриин бусад участогуудта ошожо, хөөрэлдөө, лекци эмхидхэдэг байна. Ленинэй нэрэмжэтэ, мүн «Маяк» колхозуудай улаан булангууд соо эндэхи лекторнүүд болон агитаторнуудай хэһэн хүдэлмэриие бүридхэдэг тусгаар дэбтэр байдаг. Гадна «Знани» бүлгэмэй эхин организациин хүтэлбэрилэгшэ лектор бүхэнэй хэһэн хүдэлмэриие бүридхэдэг. Үнгэрһэн 1965 ондо Тоорын лекторнүүд 500 гаран лекци уншаа. Тиихэдэ январь, февраль һаранuудта эдэнэр 40-өөд лекци уншаа. Илангаяа хүдөө ажахын темэнүүдээр, уласхоорондын байдал тухай, СССР-эй арадай ажахые 1965—1970 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проект тухай лекци элидхэлнүүд эмхидхэгдэһэн байна.

«Знани» бүлгэмэй Тоорын эхин организаци ганса лекци, элидхэл эмхидхээд байдаггүй, аман журнал, залуушуулай үдэшэ, теоретическэ конференци, асуудал харюугай үдэшэ гэхэ мэтэнүүдые үнгэргэдэг юм. Мэнэ һаяхан Зуун Морин тосхондо ута наһан тухай асуудалаар аман журнал эмхидхээ һэн. Эндэ ямар эдеэ хоол хэрэглэхэдээ хүнэй ами наһан ута байхаб, унтаха нойроо зүбөөр сахиха, үни удаан саг соо элүүр энхэ ябахын тула спортоор һонирхохо хэрэгтэй тэһэн темэнүүдээр лекцинүүд уншагдаа. Һүүлээрнь журнал харахаяа сугларагшад эдэ асуудалнуудаар өөр өөрынгөө һанамжануудые хэлээ, хүнэй элүүр энхэ байха тухай кинофильм хараа.

Тоорын һургуулида «Знани» бүлгэмэй гэшүүдэй үүсхэлээр эхэ эсэгэнэрэй университет хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тус университедэй хэшээлнүүд дээрэ педагогическа, медицинскэ, ниитэ-политическэ темэнүүдээр лекци уншагдадаг, хүн зон олоороо сугларлаг.

«Знани» бүлгэмэй гэшүүн Елизавета Базаровна Бараева уран һайханай бүлгэмые хүтэлбэрилнэ. Энэ нүхэрэй ударидалга доро Тоорын багшанар, ахалагша классуудай һурагшанар, нютагай интеллигенциин бусад түлөөлэгшэд һү һаалиин фермэ, гүүртэнүүд дээрэ, улаан булангууд, хүдөөгэй клубууд соо концерт зүжэг наада харуулдаг байна.

— Һарадаа нэгэ дахин манай клуб соо концерт табигдадаг. Зарим һаранuудта хоёршье … Далахайн клуб соо концерт та… даһан лэ байдаг. Энэ хадаа …рын багшанарай элдэбхи үүсха… гэжэ «Маяк» колхозой партк… секретарь нүхэр Югдуров хөө…

Концертын эхилхэһээ урид … завета Базаровна хүмүүжүү… асуудалаар лекци уншадаг … шалтай. Тоорын болон Дала… һургуулинуудай һурагшад а… зоной суглархадань үйлэдб… түрүүшүүлые амаршалдаг, … нэртэ ажалай ехэ амжалтан… хүсэлэг байна. Заахан үхиб… тоё һайханаар, эльгэ зүр… уярхаар юрөөхэдэнь, наһажаа… нууд, ажалай баатарнууд ба… хын ехээр баярладаг, урмаш… юм.

Энэ эхин организаци Т… Шулуута, Далахай, Гутар т… нуудта ажалладаг багшан… хүдөө ажахын мэргэжэлт… медицинын, соёлой хүдэл… лэгшэдые бултыень шахуу… ни» бүлгэмэй гэшүүд … гоо. Тэрэнь ехэ һайшаалтай. …ноө эндэхи лекторнүүд КП… XXIII-дахи съездэ зорюулаг… лекци, элидхэлнүүдые бэлэд… колхознигуудай, тосхоной … шадай дунда политическэ х… мэри үргэн далайсатайгаар я… жа байна.

Б. ДОРЖИЕ…

Түнхэн.

ВЬЕТНАМАЙ ЗОЯ

...hэмээхэнээр тойрон хараашагай болзолдоhон газартаа Оань ...ерэбэ. Нэгэ хэды саг ...гүй үнгэрбэ. Джунглиин ... шэрэнги соо байhан штабта ...уулан абтаха документнүүдые тэрэнhээ абахаяа партизанууд мэнэ мэнэ ерэхэнь. Теэд...

Марионеточно армиин солдадууд ...ые бүхөөр баряад, нютагай ...низоной начальник капитанда ... Офицер ехэл баярлаба: ...ай гарта иимэ үнэтэй документнүүд оробо ха юм. Түрүүшээр ... hала томоотой, номгон бай...

Басаганда стул табингаа тэрэ ...гэжэ асууба:

— Хэн гэжэ нэрэтэйбта?

— Ха Тхи Нгок Оань,— гэжэ ...аган харюусаба.

— Өөрынгөө организацида юу ...эг байгаабши?

— Энээниие өөрөө hайн мэдэ...,— гэжэ Оань даруухан хариусаба.

Капитанай шарай муудажа ...ба. Басаганай урда сэбэр хуу... табяад, сухалтайгаар хэлэ...

— Бэшэлши. Буhалгаашадта ...үү мэдүүлгэ хэ! Тиихэдээ ...дахаш. Арсаа hаашни, юу ...ш үзүүлхэбди. Бидэнэй гарта ...hаншье хүнүүд дуугардаг ... Тэсэхэгүй байхаш. hайн ду...даа бэшэ! Хэдыхэн лэ үгэ хэ...тэй, тиибэл ши табигдааш.

Тэрэнэй юу хэхээ байhые, ...а зобоохоёо hэлэhыень басагаа hайн мэдэжэ байгаашье hаа, ...нгеэр хэлэбэ:

— Үгы даа, би юушье бэшэ...гүйб.

Тиигээд басаган офицерэй нюур ... сэхэ харан, зоримгойгоор ...эжэ нэмэбэ:

— Организацидаа юу хэлэг ту...гаа намайе хөөрэhэй гэжэ хү...гүт? Американ түримхэй...тэй урдаhаа буугаа толхоо...тнай, би өөр тухайгаа хэлэжэ ...эб.

Капитан сухалдаhандаа сай...ба. Тэрэ басаганай нюур руу ...гүй сохижо оробо. Үшөө,

үшөө. Оаниин нариихан бэе дээгүүр хатуу нюдарга буужал байба.

Хүниие зобоодог таhалгада тэрэниие асарба. Басаган оло дахин мэдээ алдаашье, үбдөөшье hаа, алуурщадта нэгэшье үгэ хэлэбэгүй. Хуу шуhан болошоhон Оань капитанай урда дахинаа асарагдаба. Тэрэнэй хэлэhэн үгые хаажа абаха магнитофон урдань табяатай.

— Хэлэхэ гүш? Арсаа hааш, буудажа алахаб—гээд капитан занана.

Басаган юушье дуугарангүй hуутараа, гэнтэ гүйжэ бодоод, магнитофон абаhан бэеэрээ алуурщанай толгой руу шэдэжэрхибэ. Тэрэнь булгаалаад орхибо. Аппарадшье шала дээрэ унажа, хэдэн тээшээ сасаршаба. Уур сухалдаа багтажа ядаhан капитан басагые газарта унагаагаад, хүлөөрөө дэбhэжэ оробо.

Үглөөгүүр Оаниие буудахаяа абаашаба. Гараа үбшэнтэйгөөр уюулhаншье hаа, басаган толгойгоо омогоор үргөөд ябана. Эрэлхэг патриотка үхэлhөө айнагүй. Мүрэнэй эрьедэ дүтэлбэд. Хажуудань ябаhан солдадай дүтэлөөд ерэхэдэнь, тэрэниие гэнтэ уhа руу түлхижэрхибэ. Өөрөө бэеэ даангүй тэрээнтэй хамта уhа руу унашаба. Солдадууд тэрэниие уhанhаа шэрэжэ гаргаба. Басагые энэ байрадань буудажа алахые капитан захирба.

Мүрэнэй үндэр эрье дээрэ Оань мүнөө зогсоно. Эгээл эндэ тэрэ партизануудта документнүүдые дамжуулан үгэхэ ёhотой байгаа hэн.

Бүхы хүсэеэ басаган суглуулаад, алуурщадай урдаhаа иигэжэ хашхарба: «Американ империалистнууд, манай арадта урбагшад hүнэн hалаг! Хо Ши Мин мандаха болтогой!»

...Иигэжэ вьетнам арадай баатар басаган Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа үгөө hэн.

(АПН).

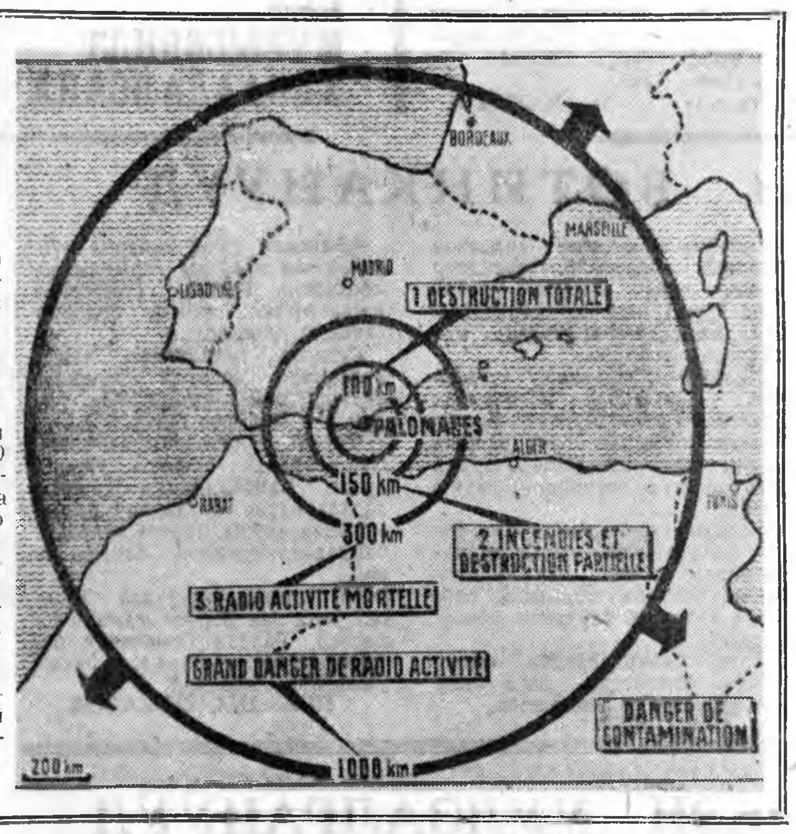

Испаниин Паломарес гэжэ бишыхан тосхон мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Эндэ заправщик самолёдтой США-гай бомбардировщигой мүргэлдэжэ гэмтэхэдэ, ядерна бомбонууд унаhан байна. Франциин «Пари-жур» гэжэ газетын толилhон энэ карта бомбын тэhэрээ hаа, ямар ехэ хохидолой болохо байhые харуулжа үгэнэ. 100 километрэй радиустай газарта нэгэшье амиды амитан үлэхэгүй байгаа. 150 километр радиустай газарта гал түймэр шатаха, гэр байранууд зарим зэргээр hандарха, эндэшье амиды амитан үлэжэ шадахагүй байгаа бшуу. 300 километрэй радиустай газарта байhан амитан бүхэн радиоактивна туяаталгада дайрагдажа, хожомоо хосорон hалаха байгаа. 1000 болон түүнэшье километр радиустай газарта бүхы амитад радиоактивна туяаталгада дайрагдаха hэн. Карта дээрэ харуулагдаhанай ёhоор Испани, Португали, мүн Бордо, Марсель гэхэ зэргын олон зонтой городуудтай Франциин зарим хуби, Рабат, Алжир городуудтай Хойто Африкын оронууд хохидолдо орохо байгаа.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

ЧАРЛИ ЧАПЛИН ДАХЯАД КИНОДО

Чарли Чаплин 10 жэлдэ забhарлалга хэhэнэйнгээ hүүлээр өөрынгөө «Гон-Конгын графиня» гэжэ шэнэ фильм буулгалгада Лондондо дахяад хабаадалсаба. Тэрэ стюардын ролиие наадажа байна.

АФП-гэй ТАСС-ай фото.

Сукарно арадта хандаба

ПАРИЖ, мартын 17. (ТАСС). Джакартын радиогой дамжуулгада үндэhэлэн, Франс Пресс агентствын корреспондентын Сингапурhаа дамжуулhанай ёhоор Индонезиин президент Сукарно оронойнгоо хуби заяае хүтэлбэрилхэ эрхэтэй байhанаа үсэгэлдэр лаблан баталаа, тодорхойгоор найруулагдаhан дурадхалнуудые хүлеэн абахаар бэлэн байhан тухайгаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Намдуу түбшэн байхыень, ёhо гурим сахихыень арадта хандаhан тусхай бэшэг соогоо тэдэниие урялаа, доторой хёмэролдоон имагтал хилын саана Индонезиин нэрэ хүндые хухалха гээд онсолон тэмдэглээ.

Тэрэнэй бэшэгые премьер-министрэй гурбадахи орлогшо Хайрул Салех уншаhан байна. Удаань хэлхеэ холбооной талаар министр-координатор Руслан Абдулгани үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ онсолон тэмдэглээ. Президент конституцяар хараалагдаhан бүхы эрхэ түлөөлэлгэтэй зандаа.

Конституциин ёhоор өөрынгөө туhалагшанарые (кабинедэй министрнүүдые) томилхо би гансаараал эрхэтэйб гээд Сукарно мэдүүлгэ соогоо онсолон тэмдэглээ.

Швейцариин засагаархидай шиидхэбэри

ЖЕНЕВЭ, мартын 18. (ТАСС). Ядерна бомбонуудые тээhэн хариин самолёдуудай Швейцариин газар дээгүүр ниидэлгэ шангаар хоригдонхой, хэрбээ ниидээд байгаа hаань, дипломатическа талаар шанга хөөрэлдөөнүүд болохо гээд Швейцариин агаарай зам харилсаанай управлениин түлөөлэгшэ Курт Лир мэдүүлээ.

Испаниин Паломарес тосхон шадар болоошодол адли гэмтэлгэ дахяад болуужа гэжэ түбэгшөөжэ байhан Швейцариин олониитын hанаае заhахын түлөө энэ мэдүүлгэ хэгдээ гэжэ эндэ тоолоно.

Германиин асуудал шиидхэхые хүсэнэгүй

НЬЮ-ЙОРК, мартын 7. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын Нэгэдэмэл Нацинуудай организациин гэшүүн болохо бүрин эрхэтэй байhыень буруушааhан бэшэгые США, Англи болон Франциhаа ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэд Аюулгүйн Соведэй Түрүүлэгшэдэ өөhэдынгөө правительствануудай зүгhөө үсэгэлдэр эльгээгээ.

Бонной тала харадаг баруун гүрэнүүдэй ГДР-ые муушалдаг хардалга гүрдэлгэнүүд бэшэг соонь дурдагдаhан байна. ГДР-эй гүйлтые буруушааха, тиигэжэ Германиин асуудал шиидхэхэ замда hаад хаалта болхохо зуураа, баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд Германиие нэгэдүүлхэ асуудалай шухала байhан тухай шашалдана. Бэшэгhээ хаража үзэхэдэ, ГДР-ые Баруун Германитай ниилүүлэн залгюулха гээшэ тэдэнэртэ нэгэдүүлхэ гэhэн ойлгомжо болохо үгэнэ гээшэ ха.

ООН-до СССР-эй түлөөлэгшын эльгээhэн бэшэг

НЬЮ-ЙОРК, мартын 18. (ТАСС). ГДР ФРГ хоёрой уласхоорондын эрхэ тухай, уласхоорондын харилсаанай эмхинүүдтэ Германиин хоёр гүрэнэй эзэлдэг hуури тухай асуудалда Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин анхарал hүүлэй үедэ хандуулагдана.

Тиихэдэ ООН-до абаха тухай Германиин Демократическа Республикын мэдүүлгые орёо болгохо, ООН-ой ажал ябуулгада хүйтэн дайнай нүлөө дэлгэрүүлхэ зорилготой мэдүүлгэнүүд США, Англи болон Франциин түлөөлэгшэдэй зүгhөө хэгдэдэг байна. Хэтэрхэдээ, ГДР гүрэн бэшэ гээшэ, уласхоорондын хэрэгүүдтэ немец арадые гансахан лэ ФРГ-гэй правительство түлөөлжэ шадаха гэhэн хэбэртэй баталамжанууд хэгдэнэ.

СССР-hээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко генеральна секретарь У Тандда орожо, тэрээндэ бэшэг барюулаа. Бэшэг соонь иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Дурсагдаhан мэдүүлгэнүүдэй авторнууд хүсэдэг юумэеэ бодото юумэн шэнгеэр харуулхые оролдоно гээшэ ха.

Германиин хоёр гүрэнэй бии байhаниинь арсашагүй баримта болоно гээд СССР-эй түлөөлэлгын зургаанай бэшэг соо заагдана. Дурсагдаhан мэдүүлгэнүүдые хэдэг гүрэнүүдшье бодото ажал ябуулгадаа эдэ баримтануудые хараалан абаха баатай болодог байна. Хэрбээ бодото юумые арсаха hэдэлгэ гаргагдадаг байгаа гээшэ hаа, имагтал ООН-ой үг зорилгодо харша идхалга хэхын түлөөдэ гаргагдана гээшэ.

ГДР бүрин эрхэтэ гүрэн болоно, Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха, бусад гүрэнүүдтэй, политическа, экономическа культурна холбоо хүгжөөхэ зорилготой политика шууд сэхээр бэелүүлнэ. ГДР ООН-ой Уставай гол ёhонуудые нарин наар сахидаг. ГДР-эй нэрэ хүндэ уласхоорондын оршондо дээшэлжэл байдаг. ФРГ-гэй, бусад зарим гүрэнүүдэй зүгhөө баалалта, заналтанууда хэгдэдэг болобошье, бүрин эрхэтэ гүрэнүүд Германиин Демократическа Республикада улам олоороо мэдэрдэг, бүхы Германиин зүгhөө үгэ хэлэхые оролдодог ФРГ-гэй эрмэлзэлгэнүүдые буруушаадаг болоно байна.

Германиин нэгэ гүрэниие нүгөөдэнь эсэргүүгээр табихын түлөөдэ ООН-ие хэрэглэхэ гэhэн hэдэлгэнүүд Европодо эб найрамдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхые хүсэдэггүйшүүлдэ, мүн ФРГ-гэй үhөө нэхэхые хүсэдэг зонхилхы этэгээдүүдые НАТО гэжэ эзэрхэг түримхэй бүлэглэлэй зүгhөө урмашуулха ябадалые эмхидхэгшэд болон зоригжуулагшадта таарамжатай байжа шадаха гэжэ элитэ. ООН-ой бүхы гэшүүдэй дунда энэ бэшэг тараахыень У Таниие Н. Т. Федоренко гуйгаа.

Бомбо олдоо гү?

ЛОНДОН, мартын 18. (ТАСС). Дундада далайн оёорто олдоhон юумые үргэн гаргаха гэжэ Американ далайн-сэрэгэй флодой корабльнууд бэлэдхэжэ байнхай. Энэ юумэн Испаниин эрье шадар Американ «Б-52» гэжэ бомбардировщигой хоёр hарын урда тээ гэмтэхэдэ, үгы болоhон водородно бомбо байгаа ёhотой гэжэ багсаагдана.

Рейтер агентствын корреспондентын Испаниин ниислэлhээ мэдээсэhэнэй ёhоор Мадридта байдаг американхид иигэжэ мэдүүлээ. Эрьеhээ табан мильдэ, 762 метр гүнзэгыдэ хэбтэhэн энэ юумые «Алвин» гэжэ уhан доогуур ябадаг бишиихан онгосо элирүүлэн олоод, фото-зурагыень буулгажа абаа. Түхэл маягаараа, мүн хэмжүүрээрээ энэ юумэн гээгдэhэн бомбодо адлирхуу гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно. Гэбэшье үнэхөөрөө тэрэ бомбо гү гэжэ нарин наар тодоруулхын аргагүй байгаа. Юуб гэхэдэ, парашют шэнги юумээр хушаатай байшоо.

Испаниин загаhашанай туhаламжаар гээгдэhэн бомбо олдоо гээд Англиин «Дейли экспресс» гэжэ газетын корреспондент Мадридhаа мэдээсээ. Январиин 17-до гэмтэлгын болохые нюдөөрөө хараhан энэ загаhашан таахын аргагүй юумын парашютаар далай дээрэ бууж ябахыень адаглаhан байгаа бшуу. Бэдэрэлгын бүлэгые юумын унаhан газарта сэхэ абаашажа шадахаб гэжэ тэрэ Американ засагаархидта хожомынь мэдээсэhэн байгаа.

Бомбардировщигой гэмтэн унаха үедэ тэрээн дээрэ байhан нүгөөдэ хоёр водородно бомбонь Паломарес тосхон шадар унахадаа, хаха hүрэжэ, нютагые радиоактивна зүйлөөр бузарлаhан байха юм. 2.000 шахуу хүн радиоактивна туяаталгада дайрагдаа. Хуурай газар дээрэ бомбонуудые бэдэрэлгын үедэ нютагай хүн зондо материальна ехэ хохидол ушаруулагдаhан байна. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёhоор США-гай правительство гарза гайень тон дутамагаар харюулаа гээд тэряашад болон загаhашад гомдоно. Адаг 500 мянган долларой гарза гай ушаруулагдаа гээд тэдэнэр мэдүүлдэг байна.

Испаниин газар дээгүүр ядерна бомбо тээhэн американ самолёдуудай али бүхы ниидэлгэнүүдые Франкогой правительство олониитын баалалтаар январиин эсэс багаар хорихо ушартай болоhон байха юм.

Сенатор У. Морзе мэдүүлгэ хэбэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 17. (ТАСС). Сенатор-демократ Уэйн Морзе Сент-Луис городто (Орегон штат) пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ. «Холбоото Штадууд бүхы дэлхэй дээрэ угаа ехэ аюул тохёолдуулдаг болоо».

Зүүн-Урда Азида Холбоото Штадууд гурим тогтоохо үүргэтэй гэжэ американ политигуудай хэлэдэгые буруушааха зуураа, сенатор Морзе иигэжэ хэлээ: «Бүхы дэлхэй дээрэ полициинхидэй үүргэ дүүргэхэ ямар эрхэ бидэндэ бии гээшэб!».

ЭЛДЭБ hОНИН

СОВЕТСКЭ «МИ-6», «МИ-10» гэжэ ВЕРТОЛЁДУУД БАРУУН ТЭЭШЭЭ НИИДЭНЭ

Советскэ «МИ-6», «МИ-10» гэжэ хүсэтэ вертолёдууд мартын 6-да агаарта дэгдэн гаража, баруун тээшээ ниидэhэн байгаа. Голландидахи Утрехтскэ ярмагта «ниидэдэг кран» «МИ-10» олон тонный ашаа түргэнөөр зөөлгые харуулха байна. Амстердамhаа Франциин урда талын нютагуудта ошохо «МИ-6» вертолёдой экипаж ойн түймэр сараха машинын хүдэлмэри харуулха, Швейцариин Альпануудта санаторинууд болон коттеджэнүүдые барилгада энэ вертолёт хүдэлхэ байна. Зураг дээрэ: «МИ-6», «МИ-10» вертолёдууд баруун тээшээ ниидэжэ ябана.

АПН-эй фото.

ИЛАЛТЫН МУЗЕЙН ШЭНЭ hОНИН

Волгоградай оборонын музей шэнэ hонин үзэсхэлэнгэй зүйлнүүдээр олошоржол байна. Эдэ зүйлнүүд дайнай түрүүшын hаранууд та эзэрхэг түримхэй булимтарагшадта эсэргүүгээр зоной тэмсэлые, буу зэбсэг үйлэдбэрилдэг предприятинуудай продукциие харуулна. Музейдэ харуулагдаhан зүйлнүүд Сталинград шадар тэдорhон түрүүшын Советскэ Союзай Геройнуудай дүрэ зурагуудаар нэмээгдэнхэй. Городой ажалшадай алдарта баатаршалга, Сталинградай областиин, зарим районуудай богонихон саг соо эзэмдэгшэдэй мэдэлдэ ороод байхада дайсадай урдаhаа тэмсэhэн суута хүнүүдтэ зорюулагдаhан фото-зурагууд, тэдэнэй баатаршалганууд эндэ орогшодые илангаяа ехээр hонирхуулна. Музейн фонд илалтын геройнууд—офицер, солдадуудай намтарнуудаар нэмээгдэнхэй. «Бэлэгэй зал» соо Чехословакиин Социалис Республикын делегациин Волгоградта үгэhэн тугые, Румын Арадай Республикын тракторай модель, революционно Кубын hурагшадай үгэhэн Фидель Кастрын портрет харахат.

Агуу ехэ Социалис революциин 50 жэлэй ойн найрай урда тээ Волгоградай илалтын музейдэ шэнэ ордон үгтэхэ. Тэндэ Сталинградай илалтын панорама байха юм. Энэ ордон городой дунда, «Павловай ордонhоо» холо бэшэ баригдажа байна.

Хүндэтэ донор

«Хүндэтэ минии донор! Эхын үнэн зүрхэнhөө сэбэр hайхан шуhанайтнай түлөө халуунаар амаршалнаб. Танай сэдьхэл hайхан тунгалаг, сэбэр шуhандаал адли сэбэр—эгээл совет хүнэй hайхан сэдьхэл байhан ёhотой. Та минии хүбүүнэй ами наhые абараат. Ходоо элүүр энхэ, баяртай соготой ябахыетнай хүсэнэб».

Иимэ бэшэг Краснодарай хлопчатобумажна комбинадай хүдэлмэришэн Николай Ногайченко абаhан байна. Николайн Балтиин далайн флодто алба хэжэ ябахадань аюул тохёолдоо hэн. Моряк хүндөөр шархатажа, шуhаа ехээр гээhэн байгаа. Тиихэдэ нүхэдынь туhалжа, тэдэнэй шуhаниинь Николайн ами наhые абаржа, хүл дээрэнь гаргаа. Тэрээнhээ хойшо өөрөө шуhаяа хүнүүдтэ эгээ ами наhанда хэрэгтэй саг дээрэнь ходоо үгэдэг болонхой.

hаяхан Николай Ногайченкодо «СССР-эй хүндэтэ донор»,—гэhэн медаль барюулагдаа. Мүнөө дайн сэрэгүй, амгалан сагта сэрэгэй морягай абаhан дүрбэдэхи медалиинь болоно.

Комиин ниислэлэй „дабхар үүдэнүүд"

СЫКТЫВКАР, (ТАСС-ай корр. **В. Шарков**). Сыктывкардахи автомобилиин ба түмэр замай вокзалнууд гоё hайхан нэгэ байшан соо нэгэдхэгдээд, Коми АССР-эй ниислэл хотын «дабхар үүдэнүүд» шэнги болонхой. Мүнөө поезднуудhаа гадна, республикын нютаг бүхэн худар үдэр бүри 40 шахуу автобусууд эндэhээ ябуулагдадаг.

Вокзалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд захиргаанай талаар түмэр замшадай мэдэлдэ байдаг, автобусно парктай сэхэ холбоотой юм. Иигэжэ нэгэдхэhэн дээрэhээ хоёр дабхар аша туhада хүртэhэн: хүдэлмэрилэгшэдэйнь тоо үсөөрhэн, вокзалай гаргаша хороhон байна. Жэл соо 50 мянган тухай түхэригэй алмалта хэгдэхэнь.

АГАhАА ЕРЭhЭН БЭШЭГ

ТЭНЮУН ТАЛЫН ДУУН ЗЭДЭЛНЭ

Энэ үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн ...үр үргэн тэнюун Ага нютагаар ябажа байтараа, эндэхи нүхэдэй хоолой ниилүүлэн ханхинан дуулалдахыень, хүнгэн солоор, уян нугархайгаар хатаралдахыень хаража сэнгэгдээ. Агын округой уран hайханай самодеятельностиин hайн hайн номернуудые харалган болоно байгаа бшуу. ...харалганда зуу hайса гаран ...хабаадаа. Эдэнэй олонхинь хүдөө нютагай малшад, хонишод, механизаторнууд, дархашуул. Мүн ...анар, эмшэлэгшэд олон.

Бүхы харалгын hүүлээр тобшолхэд үзэхэдэ, Агын округой ...hайханай самодеятельность ...hүүлшын хэдэн жэл соо ни...гүй ургаа, амжалта туйлаа ...байна гэжэ бодохоор.

...эн түрүүн район бүхэнэй бэлигтэйшүүл тухай хэдэн үгэ.

Агын Соёлой ордон хүн зоноор ...эн. Үглөөнэй 11 часhаа хүг...зэдэлжэ, энэ районой оюун бэлигтэйшүүлые хаража үзэлгэн болоо. Эндэ элдэб янзын hатанай хатар ...ендэр дээрэhээ ханхинаа. ...Агын Чапаевай нэрэмжэтэ ...ой «артистнууд» район соо...рүү hуури эзэлжэ, үнэтэй ...шанда хүртэнэ. Иигэжэ саа...чапаевайхидай концертын ...баримталан, Агын районой ...округой харалганда бэлэд...хилээ hэн. Чапаевайхид клуб... hаа, өөhэдынгөө эдэбхеэр ...тэндэ таарамжатай газар оло ...нютагайнгаа нэрэ хүндые ал...бшуу.

...ын районhоо баруулжаа Дульдаргын район оршодог. Эндэхид ...hайн бэлэдхэлтэй байhанаа ...ба. Тиигээд харалгын hүү...жэриин гэшүүдэй hанамжаар ...Агиин «Родина» колхозойхид ...hуури эзэлжэ. Тугшанай ...колхозойхид хоёрдохи hуу...гараа hэн. Мүн лэ иигэжэ ...инхидэй ехэнхи програм...үндэhөөр окружной харалган...бэлэдхэл эхилээ бэлэй. Зүдхэ... энэ жэлдэ hайн бэлэдхэлтэй ерэhэниинь ехэ hайн. Тэндэ бэлигтэй залуушуул угаа олон. Энэ район соо онокойхид ехэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тиигэжэ тэдэнэй олохон номернууд баhал округой центр хүрэтэр ошоhон байха юм. Районой бэшэ нютагай колхозууд: Ленинэй, Табтаанайн Калининай, Шандалиин, Свердловэй, Алханын «Эрдэм» колхозуудай болоод бэшэ бэшэ уран hайханай бүлгэмэйхид ахирхан байшоо. Зүгөөр саашадаа эдэ бүлгэмэйхид дутуу дундаяа усадхажа, нютагуудайнгаа нэрые суурхуулна бэзэ гээд найдая.

Агын округой зүүн зүгтэ Могойтын район нэмжыдэг. Одоол эндэмнай үни холын хатар наадаараа суурхадаг колхозууд олон. Илангаяа Зугаалайн Ленинэй, Хара-Шэбэрэй Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудайхид үнинэй бэе бэедээ илагдахагүй гэжэ оролдодог юм. Энээнэй урда тээ хара-шэбэрэйхид район соогоо түрүүлжэ гараа hэн, харин энэ жэл зугаалайнхид оройлжо гараа. Юрэнхыдөө Могойтын район округойнгоо hайндэртэ яhала hайн бэлэдхэлтэй ерээ.

Агын Соёлой ордон бүхы Ага нютагайхидайнгаа урда хүри улаан хилэн хүшэгэеэ сэлибэ. Ехэнхиинь Могойто Дульдарга хоёрой концертые хараhан хадаа, хоёр үгөөр hанамжаяа хэлэлтэй.

Сагаахан платитай хүнгэхэнөөр алхалhан эхэнэр гаража ерээд, А. Новиковой «Мантаяа сугтаа Ленин» гэжэ дуу соносхобо. Теэд хара костюмтай хүбүүд, сагаан платинуудтай басагад дирижер Даши-Рабдан Лхасарановай хүтэлбэри доро Ленин багшада зорюулhан дуу дуулаба. Дирижёр Д-Р. Лхасаранов өөрөө дуу бэшэжэ туршаад үзэдэг болоо юм байна. Энэ ехэл hайн. Тэрэнэй бэшэhэн «Эдир нүхэд, ажалдаа!» гэhэн дуун хүнгэхэнөөр зэдэлбэ. Могойтын районой концертын нэгэдэхи хубинь иигэжэ хара-шэбэрэйхидэй хоороор эхилээ бшуу. Удаань Хара-Шэбэрэй булжамуур гэхээр жэгтэй hайхан хоолойтой Лх. Цыржимыдыкова гаража ерээ. «Айлшалуулаарай», «Аршаантайл юм» гэжэ арадай дуунуудые аргагүй бэрхээр, сүлөөтэйхэнөөр ханхинуулба. Мүн Дм. Бабченко яhала hайн хоолойтой байбашье, дуулажа байхадаа тэнгэри адаглашаhаниинь харамтай байгаа. Баймага Д. Дымчиков гаража ерээд, монгол арадай «Хэрлэн» «Арбан табанай hара» гэжэ хоёр дуу дуулахадаа нэгэ бага дээгүүр абажархёол гээшэ ха. Хоолойнь шахагдажа байхадал гээ hэн. Түрүүшын отделениин хатарнууд зохидоор табигдаhан байбашье («Мори урилдаашад», «Залуушуулай хатар»). олохон газарта бэе бэеэ адаглалсажа ябаагүй дээрэhээ хүл гараа алдаха ябадал али олон үзэгдэнхэй hэн. Энэ мэтын дутуу дундануудые үнинэй наадаанда дүй дүршэлтэй болоно байhан хара-шэбэрэйхидтэ хүлисэмөөр бэшэ. Энэ түрүүшын хахадта тон hонирхолтой юрэ бусын жанртай номер альга ташалганда хүртөө. Москвада Бүхэроссин арадай бэлигтэйшүүлэй харалгада хабаадаhан С. Зоригтуев элдэбын фокусуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, сугларагшадые баясуулаа.

Энэ районой хоёрдохи отделениин Б. Цырендашиевай «Хани барисаанай дуун», Б. Ямпиловай «Залуу наhан» гэжэ хоёр дуугаар нээгдэбэ. Гоё гоёор хубсалhан залуушуул хоолой ниилүүлэн, нэгэ хүндэл наринаар ханхинаа. Хүн зон үнэн зүрхэнhөө альгаа ташана. Теэд яагааш түргэн дуулалдана гээшэб? Хайшаа тиитэрээ яаранат? Энэмнай Зугаалайн хоор.

Дэнсэмаа Балхарова гэжэ басаган энэ харалганда алишье талаараа бэлигтэй байшоо. Тэрэ дууланашье, мүн баhа мандалиин дээрэшье абьяастайгаар наадана. Энэ самодеятельнэ артистда саашанхи амжалта хүсэе.

Энэ харалганда ямаршье зүжэг наадагдаагүй. Гэбэшье гансал «Практикада» гэжэ шог ёгто сценэ харуулагдаа. Энээндэ Вампилова, Чимитова, Цыбенов, Гергенов гэгшэд наадажа, харагшадые яhалал энеэлгээ.

Үшөөл роль бүхэн дээрээ гүнзэгыгөөр хүсэлжэ, ендэр дээрэхи мизансценэ гээшые гуримшуулжа, hуури байрыень олоо hаа, бүришье үнэншэмөөр үйлэ хэрэгүүд гараха байгаа гэжэ hанамаар.

Ц. Самбаевагай акробатическа этюд уян нугархайгаар гүйсэдхэжэ байхадань: «Энэмнай юрэдөө яhатай басаган гү, али үгы гү?!»— гэлдэhэн шэбэнэлдээн зал соогуур дуулданхай hэн.

Харалганда хабаадагшадай дунда тон залуунь 14—15-тай Б. Очиров болоно. Тэрэ өөрөө баян дээрэ эрхим hайнаар наадаха зуураа, Бабаджанянай «Далай дуудана», «Орошон» гэжэ дуунуудые дуулахадань, зал соо hуугшад «бис!» хашхаралдан, альгаа ташажа угтаа. Тэрэнэй даруу номгон, элдэгдээгүй үхибүүн хоолойень саашадань зүбөөр табибал, ямаршье хүгжэмшэн, дуушан болоходоо магадгүй.

«Булагай эхиндэ» «Мэндээшэн» гэжэ хоёр хатар мүн лэ hайн сэгнэлтэдэ хүртэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Энэ ехэ харалганда Могойтын районой номернууд соо нэгэ hайн уншалгын номерой үгы байhаниинь халаглахаар байгаа. Хоёр, гурбан шүлэг байгаашье hаа, миил ябууд доржогоноод үнгэршэхэдэнь, хүсэд «амтынь» ойлгогдонгүй hалагдана. Уншажа hураха гээшэ мүн лэ гайтай мэргэжэлнүүдэй нэгэн. Тиимэ тулань энээндэ хайша хэрэгээр хандажа болохогүй бшуу.

Могойтын районойхид хубсаhанай талаар аргагүй hайн байгаа гэжэ тэмдэглэхэ ёhотой. Уран hайханайнь хүтэлбэрилэгшэд И. Гергенов, Д-Р. Лхасаранов болоод хүгжэмшэд А. Орлов, Вл. Чимитов, В. Яковлев, М. Батомункуев, Н. Гунзунов гэгшэд өөhэдынгөө уялгануудые дүүргэхэдээ, бэлигтэй, дүй дүршэлтэй байhанаа харуулаа. Дулма Дашинимаева концертые шадамар бэрхээр яаралгүй, тоб байса хүтэлөө. Хатар наадандаа үнинэй дүршэжэ ябаhан могойтоорхиндо он жэлэй ошохо бүри үшөөл шангахан эрилтэ табигдажал байхань дамжагтүй.

Могойтын районой наадан дүүрэжэ, ендэр дээрэhээ буухадань, дульдаргынхид бэеэ зэhэжэ эхилээ бэлэй. Баhал алишье талаараа хүршэнэртээ мүрысэдэг Дульдаргын районойхид гуша гаран хүбүүд, басагад Б. Цырендашиевай «Хани барисаанай дуутаар» хүшэгэеэ нээжэ, районойнгоо үнгэрhэн жэлэй ажахын дүн тухай, ерэхэ жэлэйнь түсэб тобшохоноор элидхээдхеэ hэн. hүүлээрнь Колмановскиин «Дууланаб шамаяа республикамни», Б. Ямпиловай «Коммунис бригадын дуун» гэжэ дуунуудаа дуулаба.

Хамта дээрэнь эрхим hайн конгёо хоолойтой дуушад гэхэдэ: Зүдхэлиин техник-механик Б-С. Болотов (Ч. Павловай «Эхэ нютаг», «Гургалдай»), багша Мэдэгма Балжинимаева («Вальс о Вальсе»), Дарима Дашинимаева (буряад арадай дуунууд), багша Б. Дашиев («Алтаргана»), Бүхэроссин арадай бэлигтэйшүүлэй харалганда хабаадаhан И. Д. Аюшеева («Будалан агуу уула»—арадай дуун). Эдэ дуушад округойнгоошье харалганда үндэр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, үнэтэ бэлэгүүдые, грамотануудые абажа гэртээ бусаа. Энэ районой барилдаашадай, мори урилдаашадай, шарфтай хатарые болон ёhорыень харахада ехэл hонин байгаа hэн. Хатар танцые hайн мэдэхэ хүнэй уран зохёол табиhан гэжэ хараhаар лэ мэдэхээр. Эдэнэй дунда Абрам Самоцыренов гэжэ Онoной колхозой хонишон өөрөө шүлэг, дуушье зохёогоод хангюурдадаг хүн байгаа hэн. Тэрэнэй зохёоhон «Эжы» гэжэ дууе, «Хүгшэн үбгэн» гэhэн шог шүлэг шагнажа hууха урматай байгаа. Үшөөл олон дуу, шүлэг зохёожо, арад зондоо бэлэглэжэ ябахыетнай хүсэе.

Дульдаргын районой шүлэг уншагшад техник-барилгаша Д-Н. Дабаев (Х. Намсараевай «Ленин багша»), багша Бизья Тыгылдырова (Ц-П. Бадмаевай «Сай») гэгшэд эдэ шүлэгүүдые үнэн зүрхэнhөө, удхыень гүнзэгыгөөр онгилжо, хүн зондо юун тухай хөөрэжэ байhанаа мэдүүлхые оролдон уншабад.

Трактористнар Г-Д. Цыренжапов В. Тудупдоржиев хоёр «Ялтайб», «Гүнсэмаа» гэжэ дуунуудые хоолой мэдүүлэн ханхинуулаад, hүүлээрнь абаhан бэлэгүүдээ энеэлдэн үзэлсэжэ байгаа бэлэй.

Гэхэтэй хамта Агын районойхид баhал могойтынхидhоо доошо бэшээр наадаяа харуулаа. Илангаяа «Волочаевска үдэрнүүд» гэжэ хүгжэмэй литературна монтажынь суурханхай hэн.

Округой харалганшье үнгэржэ, Могойтын ба Агын районууд нэгэдэхи, хоёрдохи hууринуудые хубаалдаа, харин Дульдаргын район гурбадахи hуури эзэлбэшье, хойто жэлэй харалган болог даа гэжэ hанаhаар бусаа ха.

Иигэжэ Ага нютагайхидай уран hайханайнь хүдэлмэритэй нэгэ үдэр соо танилсаад байхадаа, нютаг бүхэндэ нэгэ-нэгэ ёhотой мэргэжэлтэниие эльгээhэйб гэжэ hанахаар байба. Тиигээд жэл болоод хараа hаа, тэнюун талын дуун ямараар зэдэлхэ hааб!

Д-Р. ГОМБОДОРЖИЕВ.

Манай айлшан

ИГОРЬ ИВАНОВ

Нютагаймнай хүбүүн—мүнөө Советскэ Союзай Герой болоhон Игорь Сергеевич Иванов түрэл городтоо айлшаар ерэhэнээ, алба хэдэг газартаа мордохонь. Хэдэн хоногой туршада түрэл городтоо байхадаа нүхэр Иванов hургуулинуудта, мүн республикын эдир техникүүдэй станцида хүрэжэ, hурагшадтай уулзажа, хөөрэлдэhэн юм. Илангаяа республикын эдир техникүүдэй станциин пионернүүдтэ айлшалhан Игорь Сергеевич эдир техникүүдэй hонирхоhон асуудалда харюусаа.

— Игорь Сергеевич, хэзээ, хаана баатаршалга харуулжа, Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө hэмта, тэрээн тухайгаа үхибүүдтэмнай хөөрэжэ үгыт,—гэжэ тус станциин кинодо дурлагшадай кружогые хүтэлбэрилэгшэ М. З. Зельбст нүхэр Ивановто хандана.

— Хөөрэхэшье юун байгаад орхихоб даа. Минии намтар булта мэдэнэ хаямта даа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилhэн түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, фашис нохосуудhаа Эхэ ороноо сүлөөлхын түлөө үдэр, hүниие илгадгүй дайлалдажа ороhон байгаабди. Бидэнэр совет нүхэд-тагнуулшад Днепр мүрэнэй саада эрьедэ—дайсанай ара талада таража, тэдэнэй сэрэгэй база, техникэ, батарейнүүдэй байhан газарые тодоруулжа, өөhэдынгөө сэрэгэй хүсөөр үй бүга сохюулдаг hэмди. Нэгэтэ ехэ буудалдаан боложо, дайсан манай нэгэ батарей буляан абажархиба. Би тиихэдэнь хэдэн солдадуудые суглуулаад, тэдэнэрэй урдаhаа добтолжо, дайсанай зуу гаран солдадые үгы хэжэрхёод, өөрынгөө батарей бусаажа абаhан байгаабди. 1943 оной декабриин 24-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ гаража, бидэнэрые парти, правительствын дээдэ хайрада—Советскэ Союзай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөөhэн юм,—гээд мүнөө Совет Армиин офицер И. С. Ивановой хөөрэхэдэнь, үхибүүд абяа шэмээгүйхэнүүд болонхой, анхаралтайгаар шагнана.

...Советскэ Союзай Герой Игорь Сергеевич Иванов мүнөө Совет Армиин дэргэдэ албаяа үргэлжэлүүлжэ, өөрынгөө баян дүршэлые залуу сэрэгшэдтэ дамжуулжа ябадаг юм. Эдэ бүгэдээ үхибүүдтэ хөөрэжэ үгэхэдэнь, манай залуу үетэндэ хэды hонирхолтой байдаг гээшэб!

Зураг дээрэ: Советскэ Союзай Герой И. С. Иванов эдир техникүүдтэй хөөрэлдэжэ байна.

Ч. БУДАЕВАЙ фото.

„АРШАН“ КУРОРТДО

Түнхэнэй «Аршан» курорт манай ороной Баруун, Зүүн Сибириин, Алас-Дурна зүгэй ажалшадай амардаг алдартай, суутай үзэсхэлэнтэ амаралтын газар боложо байна.

Эндэ Новосибирск, Красноярск, Иркутск, Улаан-Үдэ, Якутск, Чита, Хабаровск, Благовещенск, Спасск, Владивосток, Арсеньев хотонуудhаа, аяар Сахалин аралhаа, хүдөө нютагуудhаа ажалшад амархаяа үнинэй ерэдэг болонхой.

Үбэлдөө 360, зундаа 500—600 хүн hара бүхэндэ амаржа бэеэ заhадаг, хото гэдэhэнэй, зүрхэ hудаhанай, эльгэ бөөрын үбшэнтэй хүнүүд эдэгэжэ, энхэ элүүр бэетэй болодог.

hүүлэй 2—3 жэлдэ Улаан-Үдын ЛВРЗ 38 хүнэй амарха нэгэ дача барижа ашаглалгада үгөө.

Мүн Зүүн Сибириин түмэр замшадай эмхи захиргаан Хэнгэргэ горхоной баруун бээдэ хоёр дабхар амаралтын байшан барижа, хүдэлмэришэдөө амаруулдаг болонхой.

КПСС-эй Буряадай обком 38 хүнэй амарха хоёр дабхар амаралтын байшан барюулжа байна. Хажуудань мүн хоёр дабхар байшан бодхоогдоно. Тэрэ гэрэй нэгэдэхи дабхартань столово, медпункт, кинозал, хоёрдохи дабхартань биллиардна зал байха.

Газаань тамаралгын бассейн баригдаха түсэбтэй.

— Партиин обкомой амаралтын байшан май hара соо ашаглалгада үгтэхөөр болзортой,—гээд барилгын мастер нүхэр Червоткин хөөрэнэ.

«Аршан» курорт хожомоо хэр ехээр үргэдхэгдэхэнь бэ?»,—гэжэ курортын главна врач нүхэр Валентин Иванович Черных гэгшэhээ асуубабди.

Валентин Иванович тобшохоноор иигэжэ хөөрэбэ:

«1967 онhоо эхилжэ 500 хүнэй амарха 6 дабхар шэнэ курортын кэмплекс баригдахань. Тиихэдээ амарагшадай палатануудынь хоёр хоёроороо байхаар түхеэрэгдэхэ. Палатануудые соо душ, унитаз тодхогдохо. Тэндээнь 500 хүнэй эдеэлхэ столово, 500 hууритай клуб байха. Мүн эды шэнээн хүнэй тамарха уhанай бассейн баригдаха.

Шэлээр хушалтатай, үбэлэй сад hуулгагдаха. Курортын алба хаагшадай байха 48 байратай, мүнөөнэй зохид түхеэрэлгэтэй хоёр томо гэр баригдаха.

Хуушан байрануудые ашаглагдаhаар лэ байха. Тиихэдээ «Аршан» курорт hара бүхэндэ 1200 хүниие амаруулха аргатай болохо юм.

1970 ондо, шэнэ табан жэлэй hүүлдэ, курортын шэнэ байшангууд дүүрэн ашаглалгада үгтэхэ түсэбтэй.

«Аршан» курортhоо урагшаа 4 модондо оршодог Романовка тосхондо бүхэли жэлдээ овощ ургуулха теплицэ баригдажа, энэ хабартаа хүдэлжэ эхилхэнь.

Энээнэй ашаар витамин ехэтэй шэнэ овощтой элдэб эдеэнүүдые амарагшад эдихэ болоно.

Курзалай эрье дорохоно геологууд гүнзэгы үрэмдэлгэ хэжэ байнхай. Мүнөө үедэ эдэнэр 200 метр хүрэтэр доошонь үрэмдөөд, түмэр соргонуудые hуулгаа. Үшөө 600 метр хүрэтэр үрэмдэжэ, Туранай халуун аршаанай түхэлтэй халуун уhа гаргаха гэhэн хүсэлтэй. Сохом тиимэ уhан гараха бээзэ гэжэ эдэнэр тоолоно.

Халуун уhан олдобол, сэхэ ванна руу үгтэхэ, ехэ hайн болохо hэн».

Иигэжэ «Аршан» курорт арад зоной бэеын элүүрые сахилгада бүри үргэнөөр ашаглагдахань.

Ж. БАДМАЕВ.

«Аршан» курорт.

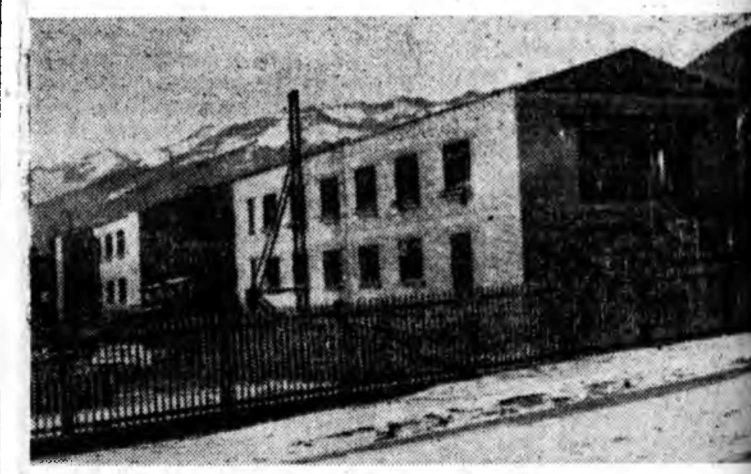

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Аршан» курортын дэргэдэ баригдажа байгаа шэнэ байшангууд.

Т. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХҮЙТЭНДЭ ДАДАҺАН БЭЕ ШЭЛДЭН

Хүйтэндэ бэеэ дадхуулжа hургаhан таби наhатай нэгэ хүн пальто, малгайгүйгөөр үбэлэй янгинама хүйтэндэ ябахадаа ядагшьегүй юм ха гэжэ нэгэтэ газетэдэ уншаа бэлэйб. Энээн тухай гэртэхиндээ хэлэхэдэмни, тэрэшни тусгаар хүн ааб даа гэжэ урагша абажа үгөөгүй hэн.

Хүнhөө ондоо хүн байгаагүй ёhотой гэжэ бодоод, би өөрөө намарhаа эхилжэ, самсагүйгөөр үглөөнэй физзарядка газаа хэдэг, хүйтэн уhаар бэеэ угаадаг болоо hэм. Тииhээр хүйтэндэ дадаха тудамаа, мүльhэтэй уhаар, саhаар бэеэ угаадаг, үрэдэг байбаб. Үбэлэй хүйтэндэшье энэ заншалаа орхингүй, үглөө бүри зарядка хэжэ, hүүлээрнь үшөө 5—6 минута соо тосхон соогуураа гүйдэг hэм. Нютагайхидни үбэлэй жабар соо нюсэгэн шахуу хүнэй үйлсөөр гүйжэ ябахада ехэ гайхадаг, шогложо хэлэдэгшье байhан юм. Теэд үглөө бүри үнөөхи гайхуулагшынгаа өөрынхеэрээл боложо ябахадань, хүншье дадажа, аниргүйнүүд болоо hааб даа...

Үдэр бүри үглөөнэй 7 час 30 минутаhаа арбан таба минутын туршада зарядка хэжэ, гүйжэ ерээд, hүүлээрнь бэеэ саhаар үрэжэ хатуужуулаад байхада махабадамни эли бодо ондоо болоо. Иигэжэ бэеэ шангадхажа эхилхэдээ, табан жэлэй саана, 23 наhатай байгааб. Залуу наhанайнгаа түлэг дунда ябабашье, халтад гэхэдээ хүйтэ абадаг, ханяадаг, халуурдаг hэм.

Харин hүүлэй табан жэлэй туршада бэе шэлдэн, сээжэ уужам, толгой hонор ябанаб. Урдань тамхи татадаг аад, тэрэнээ хаянхайб. 1963—64 онуудта ГПТУ-да hуража, слесарь болоод, Сэлэнгын аймагай Загастай нютагтаа мэргэжэлээрээ хүдэлнэб. Саашадаа хүдэлжэ байгаад, hураха зорилготойб.

Ажалдаа, гэр байдалдаа, hуралсалдаа хэхэ гэhэн хэрэгни, хүсэл зорилгомни хэзээшье бэелүүлэгдэхэ байха гэжэ би гүйсэд этигэнэб. Яахадааб гэхэдэ, бэе элүүр, шандааhан шанга, ухаан бодол hэргэлэн байбал, юуншье дабагдаха байна.

Бэеын элүүр, нэн түрүүндэ, хүнэй өөрынь хүсэл оролдолгоhоо гэдэг ёhо ехэ зүб гэжэ өөрынгөө энэ бишыхан дүй дүршэл дээрэhээ бодоноб. Тобшо тэдыгээр бэшэhэн энэ тэмдэглэлни «Буряад үнэнэй» уншагшадта hонирхолтой байгаа hаань, бүрил баяртай hэн хаб.

А. БАНАЕВ.

СПОРТ — СПОРТ

Бокс

ЕХЭ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАЛСАНА

Мартын 18—21-нэй үдэрнүүдтэ Эхэ ороноймнай хэдэн хэдэн городуудта боксоор СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд болож байна. Череповец городто болжо байhан мүрысөөндэ манай республикаhаа гурбан хүн хабаадалсана. Эндэ республикын мүн зоно хоорондын мүрысөөндэ шалгаржа, хэдэн удаа чемпион болоhон, спортын мастер Валерий Кондаков, «Буревестник» бүлгэмэй Центральна Соведэй нааданда хабаадалсаhан нэгэдэхи разрядтай Владимир Бадмаев, 1965 ондо РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхэ мүрысөөндэ хабаадалсажа, мүнгэн медальда хүртэжэ ерэhэн, спортын мастер Яков Цу-Ю-Сен гэгшэд хабаадалсажа байна.

Армениин ССР-эй ниислэл Ереван хотодо болоhон нааданда «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Анатолий Петров хабаадалсана.

Киргизиин ССР-эй ниислэл Фрунзе хотодо боложо байhан мүрысөөндэ «Локомотив» бүлгэмэй Центральна Соведэй чемпион, мастерта кандидат Бато Нимаев хабаадалсана.

Н. ИВАНОВ.

МИЛИЦИИН ЭДИР НҮХЭД

Гэгээн сагаан үдэр дунда Загарайн аймагай Татарский ключ гэжэ поселогто иимэ нэгэ ушар болоо. Тэндэхи эд бараанай магазинай наймаалагшад магазинаа миин суургадаад, үдынгөө хоол барихаяа ошобод. Энэ үедэ нэгэ танигдаагүй хүн магазинай суургые эбдэжэ ороод, юумэ хулуухаяа hэдэлгэ хээ. Тиигээд хүнүүдтэ харагдахадаа, тэрьелжэ үгы болошобо.

Энээн тухай Загарайн аймагай милициин таhагай младша лейтенант Цвиктэ дуулгахадань, дары түргэн милициин эдир нүхэдтэ (ЮДМ) — hургуулиинхидта дам саашань дуулгажа, туhалалсахыень гуйба.

— Хүбүүд! Тревога! Бэлэн бологты!—гэжэ hургуулиин отрядай командир Валерий Кельманов бэшэндээ захиралта үгөөдхибэ. Уданшьегүй эдир туhалагшад хэдэн бүлэг боложо хубаараад, хулгайшаниие барихаяа поселок соогуур таража, үгы болошобо. Тэдэнэр хаа хаанагүй бэдэрээшье hаа, гэмтэниие олобогүй.

Час хахад сагай үнгэрhэн хойно автобусой зогсодог газарта телогрейкэтэй нэгэ хүнэй байхые хүбүүд обёоржорхибо. Бэдэрhэн хүнэйнгөө тэмдэгүүдтэй тэрэниие сасуулжа үзэхэдэнь адлишуу. Эдир хүбүүд тэрэнэй эсэргүүсээшье hаань арестовалаад, милицидэ тушааба. Тэрэнь ямаршье ажал хэдэггүй, хулгай хэдэг Распопин гэгшэ байба ха юм. Нэгжүүл хэхэдэнь, «Полет» маркын сарбуугай часы, будильник, хоёр авторучка ба бэшэшье юумэнүүд олдобо.

Эгээл энэ үедэ барилга хабсаралгын 10-дахи управлениин хүдэлмэришэн Милютин hанаа зобонги милицидэ орожо ерэбэ.

— Нүхэд! Туhалыт! Юумэеэ хулуулгашооб? — гэжэ тэрэ дуулгаба.

—Юуетнай хулуугааб? — гэжэ милициинхид асууна. Тиихэдэнь:

— «Полет» гэжэ часыем, будильнигым... — гэжэ байжа тооложо эхилбэ.

— Эдэ юумэнүүд танай бэшэ гү?

— Харыт, минии лэ! Яагаа түргөөр олоо гээшэбта? hайнта даа, — гэжэ милициин хүдэлмэрилэгшэ Цвиктэ тэрэ хандаба.

— Маанадта бэшэ, харин энэ эдиршүүлдэ баярые хүргэгты. Эдэнэр хулгайшаниие бариа.

— hайнта даа, хүбүүд! Иимэл байха ёhотойт! — гэжэ Милютин хүбүүдтэ үнэнхэ зүрхэнhөө баярые хүргэбэ.

Распопин магазин тонохо hанаатай ябаhан аад, хэрэгэйнгээ буруу hүрэхэдэ, Милютинэй байрые тоноод, тэрьелжэ ябатараа, баригдашоо бшуу.

Буряадай АССР-эй ниитын гурим сахилгын министр полковник Эрдынеев милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ хулгайшаниие барихадань туhалhанайнь түлөө Татарский ключ поселогой Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ милициин эдир нүхэдэй отрядые «Смена-6» гэhэн фотоаппарадаар шагнаха гэжэ приказ гаргаа.

ВЛКСМ-эй Буряадай обком тус отрядай командир Валера Кельмановые Хүндэлэлэй грамотаар hаяхан шагнаhан байна.

П. СЫРОМЯТНИКОВ,
милициин капитан.

ШОГ

ҮГЫ БОЛОҺОН БОТИНКАНУУД

Аарма халуун үдэр байба. Милициин ахалагша мүрдэгшэ Галдан Гомбоевич уhанда орожо, бэеэ hэрюусүүлhэнэйнгээ hүүлээр, нилээд удаан халуун элhэн дээрэ хэбтэбэ.

Наранай баруун хойшоо тонгойжо, hэрюухэнээр амилжа эхилхэдэ, Галдан Гомбоевичой хубсаhаяа үмдэхэ гэхэдэнь, hая худалдажа абаhан шэнэ ботинкануудынь байхагүй.

«Яалтайб? Юу үмдэжэ лекциеэ уншахаяа ошохобиб? Оройдоол хахад час үлэбэ. Гээгдэхэмни» гэhэн бодолнууд тэрэнэй толгой соогуур зуралзана.

Үдэшын долоон сагта, соёл гэгээрэлэй байшанда «Хулгай хадаа манай гүрэндэ социальна үндэhэтэй бэшэ, харин урда сагай усадхагдажа байhан үлэгдэл гээшэ» гэhэн темээр лекци уншаха болонхойл.

«Сүлөөтэй hаа хулгайшаниие заабол элирүүлхэ hэм» гэжэ хубсаhаяа үмдэхэ мүртөө Галдан Гомбоевич шэбшэнэ.

Иимэ аягүй байдалда орошоhыень мэдэhэн юумэдтэл, тойрогшо зон хүхилдэhэн, шууялдаhан зандаа hэн.

«Гэгээн нарата үдэр дунда ботинкаяа хулуулгаhанаа хэндэшье мэдүүлхэ, дуулгаха ёhогүйб. Хүнүүд наада барихал. Гансал гэртээ дуулгажа, хуушан ботинкануудаа асаруулха болоо гээшэ гүб? Теэд дүтэ наашашье телефон үгыл. Тиимэhээ хүлэйнгөө хурданда найдаха ушартайб, оройдоол арбан таба минута үлэбэ» гээд хүнэй нюдэндэ харагдахагүй далда харгы шэлэн, хүл нюсэгөөр тоборбо.

Халуун асфальтhаа хүлэйнгөө улын дүрэн алдабашье, адаалхай, элhэ шоройдо бишыхачаар адабашье, бэеэ барижа тэсэн, углуу шанаагаар, хорой хото соогуур хотирhоор, гэртээ ерэбэ.

Галдан Гомбоевич гутал хэдэг адяарайнгаа хүндыдэ дүтэлхэдөө, мүнөө hая хулуулгаhан ботинкануудайнгаа байрадаа табяатай байхыень обёоржорхибо.

Тэрэ бахардаhандаа нюдэнүүдээ бэлтылгэн, нэгэ хэды соо хүдэлэнгүй зогсошобо.

«Байгал» гэжэ овчарка гүлгэнэйнгөө эрхэлэн гарыень долёоходонь Галдан Гомбоевич hэгээ орожо, юунэй болоhые гансата тухайлба.

Гуталаа тайлахадаа, «Байгалаараа» адяарай хүндытэ абаашуулжа hургаhанайнь үрэ дүн энэ болошоо бшуу.

Тэрэнь хойноhоонь дахалдан голой эрьедэ ошожо, уhанда орохо hамбаандань, хуушан дадабаряараа ботинкануудыень амандаа зуужа, гэртээ асараад, байрадань орхиhон байгаа ха юм.

«Мүнөөшни хүнүүдэй сэдьхэл тэниглэн болоо» гэжэ шэбшэhээр, Галдан Гомбоевич ботинкануудаа үмдэжэ, лекци уншахаяа ошоо hэн.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Түгнын түүхын зурагууд

«ШУЛУУН БУГАНУУД»

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой Боом гэдэг хотонhоо хойшоо харахада, хадануудай забhарhаа гол-хүнды нюдэндэ зэнхыхэ... Энэ хүндые Хапшараанга гэлсэдэг.

Энэ Хапшараангын дунда үзэсхэлэн hайхан «толгой» тобойжо байдаг. Энэ «Гол толгой» гэжэ нэрэтэй. Гол толгойн байса—шулуун ханада эртэ балар сагай хүнэй улаан шэрээр зураhан буганууда, шубуудай дүрсэ зурагууд байдаг. Эдэ зурагуудые харахада, хэдыдэ, ямар хүн эдэниие зураа юм, энээгээрээ юу хэлэхээ хүсэhэн байгааб гэжэ hанахаар байдаг. Энэ толгойhоо тээ урда нэгэ боршогор шулуун бии. Тэрэнэй утань—3 метр, хүндэлэниинь—2 метр тухай.

Хажуугаарнь нэгэ нэгэ плита-хабтагай шулуу, бодхожо hуулгаhан—иимэ «хорёо» байдаг. Энэ юун гээшэб, эдэ хабтагай шулуудые эндэ бодхоhоор хэдэн зуун жэл үнгэрөө хаб, юунэй түлөө энээниие хээ юм?—бү мэдэе. Эндэ үшөө нэгэ гайхалтай юумэн бии: энэ добын нэгэ шулуунда: «АВЯ»—иимэ үзэгүүдтэл адли тэмдэгүүд табигдаhан байна. Энэ тэмдэг табихадаа түмэрөөр гү, али шулуу сохижо хобоотуулан hиилээд, тэрэнээ улаан будагаар будаhан шэнги. Энээгээрэнь бодоходо, эдэ тэмдэгүүд долоон заяанай хэбэртэй. Энэ Хапшараангаhаа баруулжаа 20 километр болохо газарта «Галтай» гэдэг гол. Энэ голой эхиндэ «Жонхото» хүндын шулуун хабсагайда хүри-улаан шонхоор бэшэhэн бэшэгүүд хүнүүдые гайхуулдаг... Энэ бэшэг хэншье танижа ядаhан гэхэ.

Профессор Цэбээн Жамцарано гэгшэ энэ бэшэгтэй шулуу хүнhөө дуулажа зорюута ерэhэн аад, үзэгүүдыень танижа ядаhан ха.

Энэ мэтын үни сагай дурасхал—памятнигууд ехэл олон даа манай Түгнэдэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ХҮЛЕЭГДЭҺЭН УУЛЗАЛГАНУУД

Манай Янгуут нютаг Эрхүүгэй областиин заха хизаарнуудай нэгэн гээшэ. Тиибэшье боложо байгаа ажабайдалай долгин нютагтамнай эли бодо үзэгдэжэл байдаг.

hаяхан Буряадай бүлэг уран зохёолшод нютагаарнай айлшалба. Тэдэнэр колхозниггуудтай, олониитэ зонтой уулзажа, ажал хүдэлмэри, ажабайдалтай танилсаа, үдэшэниинь клубта нютагай хүнүүдээр хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Бэлигтэй балерина Л. Сахьянова, Советскэ Союзай Герой Борсоев тухай уран зохёолшо А. Бальбуровай хөөрөөн хүнүүдые ехээр hонирхуулаа. Манай нютагhаа ургажа гараhан поэдүүд К. Ильин, Вл. Петоновой шүлэгүүдые уран зохёолшо Цыденжап Жимбиев уншажа, суглараагшадай сэдьхэл баясуулба. Мүн уран зохёолшод Ж. Балданжабоной, А. Жамбалоной, Д. Хилтухинай, Г. Чимитовэй үгэ хэлэлгэ, тэдэнэй творческо түсэб тухайгаа хөөрөөн анхарал ехэтэйгээр шагнагдажа, халуунаар угтагдаа.

Айлшадай хүндэлэлдэ эндэхи уран hайханай бүлгэмэйхид зүжэг нааза табиhан байна.

С. СКОЛЬЖИКОВА.

Эрхүүгэй область.

БОДОН ГАХАЙ

Манай эндэ хүдөөгэй бодон гахайнууд Хяагта, Тори, Ярууна, Хори, Зэдын, аймагуудай модолиг хадануудта ушардаг. Тэдэнэр ехэнхидээ элдэб янзын ногооной үндэhөөр хоолложо амидардаг юм. Намартаа хушануудhаа унаhан hамар түүжэ эдидэг. Заримдаа мүн полидо орожо, таряанай залаа түүжэ эдидэг зантай юм.

Ангуушад бодон гахайнуудые агнажа, азатай ябаа hаа, ехэ олзо хэдэг. Эгээн томо бодон гахайнууд гурбан зуугаад килограмм хүрэтэр шэгнүүр татадаг байха юм. Теэд манай эндэ бодон гахайнууд үсөөн. Тиимэhээ тэдэниие хаа-яа ангуушад алаhан байдаг. Үсөөн аад, ехэ hэргэг амитан юм. Карахаар муушье hаа, абяа дуулаха, үнэр мэдэхэ гээшэнь гайхамаар.

Бодон гахайе шархатуулхада ехэ оhолтой юм. Нэгэтэ Владимир Михайлович Дудин гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ манай врач бодон гахай агнахаа ошоод, hүни оройшог таряанай бухал дээрэ хүлеэжэ хэбтэбэ. Бодон гахайн ерэхэтэй хамта буудаhан гэhээнь, үхэтэрөө шархатаhан байбашье, тэрэнэй хэбтэhэн бухал тээшэ шэглээд, hомон шэнгеэр гүйжэ ерээ бшуу. Врачай зол болоходоо, тэрэнь дүтэшэг зэргэлээд байhан нүгөө бухалыень тудаад, тэрээнээ сухалтайгаар онгиргожо хаяhанайнгаа hүүлдэ үхэшэhэн байгаа. Тиигэжэ Дудин бүхэли үбэлдөө айлшадаа хүндэлхэ үүсэтэй болоhон.

Бодон гахайнуудай ороониинь үбэл болодог. Хээлинь дүрбэн hара. Арбан хоёр поршоонхо хүрэтэр түрэдэг, тэдэнь булта алаг зүhэтэй. Тиимэ үнгэнь гурбан hара шахуу ябаад, үгы болошодог.

Бэеэ хамгаалжа шадахагүй зааханууд поршоонхонуудыень зээгэн, шэлүүhэн эдижэ, олоор хороожорхидог юм. Тиихэдэ бэеэ хүсэhэн томо бодон гахайда баабгайшье hаа, добтолхоо айдаг.

М. БАКУТИН,
биологиин эрдэмэй кандидат.

ХАБАР. Урин дулаан үдэрнүүдые hамбаашалhан уран зураашад хүдөө нютагуудаар ябахадаа, блокнодтоо гоё hайхан зурагуудые буулгажа ерэдэг. «Хуhаханууд» гэhэн энэ зурагаа уран зураашa Петр Андреевич Яхновецкий манай редакцида асарhан байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Табан жэлэй түрүүшын зэлэ» гэhэн түрүү бэшэг; «КПСС-эй XXIII съездын делегат» гэhэн гаршаг доро А. Политовай «Дэлгэр сэдьхэл» гэhэн корреспонденци; «Космос-110» гэжэ хэмэл одоной ниидэлгэ тухай ТАСС-ай статья; «КПСС-эй XXIII съездые угтуулан» гэhэн гаршаг доро баярта мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Партиин түсэб—арадай түсэб» гэhэн гаршаг доро КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэhэн материалнууд.

Гурбадахи хуудаhанда: «Коммунист ба тэрэнэй ажал хэрэгүүд» гэhэн гаршаг доро С. Бухаевай «hалхи hүрин» гэhэн корреспонденци; Г. Субботиной «Шүдэнэй тахал» гэhэн фельетон; хилын саанахи hонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: А. Верещагинагай «Яажа ажаhуухаб» гэhэн корреспонденци; Шираб Нимбуевай «Үрмэшэ» гэhэн үльгэр; нютагай hонинууд.

Сагай уларил

Мүнөөдэр республика доторнай сагай уларил иимэ байхаар:

Үүлэтэйшэг, бага зэргэ саhан орохо, hулаханаар hалхилха. Дунда зэргээр сагай уларил 0—5, Баунтын, Яруунын аймагуудта 5—10, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 15—17, үдэртөө 1—3 градус хүйтэн байха.

Мартын 21—22-ой үдэрнүүдтэ хойто аймагуудhаа бэшэндэнь бага зэргэ саhан орохо, хойто аймагуудта hүниндөө 24—29, үдэртөө 7—12, бэшэндэ hүниндөө 16—21 хүйтэн, үдэртөө 4 градус хүйтэнhөө 1 градус хүрэтэр дулаарха.

Барилдаан

КАЛИНИНГРАДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

Эдиршүүлэй дунда дүрэ ... ляалдалгаар Россин Федерациин түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөн дүүрэ... Калининград городто үнгэрги... дэhэн энэ нааданда манай республикаhаа табан бүхэшүүл ... Зэдын аймагhаа Г. Ванчиков, Н. Митапов, Т. Ирдынеев, ... Будунов, хүдөө ажахын инст... тудай студент И. Вахрушин гэгшэд хабаадалсаhан байна. Эдэнэр сооhоо Будунов шалгаржа, дүрбэдэхи hуури эзэлэ... Нүгөөдүүлынь бираагүй. ... бан үдэрэй туршада болоhон мүрысөөнэй дүн гаргахада Хойто-Осетиин АССР-эй команда эрхимлэhэн байна. Хоёрдохи, гурбадахи hуурида Яхадай, Татарай АССР-нүүдэй команданууд гараа. Манай республикын команда аяар арбан хоёрдохи hуури эзэлээ.

В. БАЛДАНОВ.

Сана

ҺҮҮЛШЫН ЗҮРГЭ

Хэрэн тосхондо hүүлшын зүргэдэ буляалдаанда зорюулагдаhан мүрысөөн санаар болоо. Мүрысөөндэ аймагай дунда ... найман жэлэй hургуулиин ... рагшад хабаадаа. Эндэ Толтой дунда hургуулиин hурагшад А. Комиссаров, В. Дылыков, К. Сороковиков болон бусад шуран хурдан байжа, hургуулингаа командые түрүү hуурида гаргалсаа. Тиигэжэ эдэнэр мүрысөөнэй олохон грамотануудые hургуулидаа асаржа ерэhэн байна.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэн.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Зак. № 17...
Н01478.